

*Załącznik do Uchwały Nr  
Rady Gminy Grodziczno  
z dnia*

**Strategia**  
**Rozwiązywania Problemów Społecznych**  
**Gminy Grodziczno**  
**na lata 2019-2024**



## **SPIS TREŚCI**

WSTĘP .....	3
<b>I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII .....</b>	<b>6</b>
1. PODSTAWY PRAWNE .....	6
2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE .....	7
3. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII .....	13
<b>II. ANALIZA I DIAGNOZA .....</b>	<b>16</b>
1. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE GMINY .....	16
2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ .....	16
3. DEMOGRAFIA .....	17
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA .....	19
5. GOSPODARKA .....	20
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE .....	21
7. EDUKACJA I KULTURA .....	23
8. OCHRONA ZDROWIA .....	26
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA .....	30
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE .....	34
11. POMOC SPOŁECZNA .....	35
12. SEKTOR POZARZĄDOWY .....	46
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO .....	48
14. BEZROBOCIE .....	53
15. BEZDOMNOŚĆ .....	56
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE .....	57
17. SYTUACJA DZIECKA .....	62
18. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH .....	68
19. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH .....	70
20. RÓWNOŚĆ SZANS KOBIET I MĘŻCZYŹN .....	72
21. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH .....	76
<b>III. PROGRAMOWANIE .....</b>	<b>87</b>
1. MISJA .....	87
2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ .....	88
3. MIERNIKI REALIZACJI CELÓW, PROGNOZA ZMIAN .....	97
4. RAMY FINANSOWE .....	101
5. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI, EWALUACJA ..	101
6. PROGRAMY I PROJEKTY .....	102
<b>UWAGI KOŃCOWE .....</b>	<b>103</b>

## **WSTĘP**

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno został przygotowany na lata 2019-2024. W swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, przeprowadzona na potrzeby opracowania dokumentu strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także na analizie ankiet skierowanych do mieszkańców (liderzy lokalni, losowo wybrani mieszkańcy) i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych.

W ramach diagnozy analizie poddano takie obszary, jak: demografia; infrastruktura techniczna; komunikacja i transport; gospodarka; zasoby i warunki mieszkaniowe; edukacja i kultura; ochrona zdrowia; sport, rekreacja i turystyka; bezpieczeństwo publiczne; pomoc społeczna; sektor pozarządowy; bezrobocie; bezdomność; problemy uzależnień i przemocy w rodzinie; sytuacja dziecka; sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych oraz równość płci.

### **Badania ankietowe**

Przeprowadzone badania ankietowe dotyczyły sytuacji społecznej w gminie, problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz sytuacji dziecka. Do analizy wykorzystano trzy rodzaje ankiet. Respondentami ankiety odnoszącej się do sytuacji społecznej w gminie byli losowo wybrani mieszkańcy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy przedłożono 6 anonimowo wypełnionych arkuszy ankiet.

Wśród respondentów było 50,00% kobiet i 33,33% mężczyzn, natomiast 16,67% badanych nie zadeklarowało swojej przynależności płciowej. Najliczniej reprezentowane były *ex aequo* grupy wiekowe 36-45 lat i 56-65 lat (po 33,33%). Kolejną grupę stanowili respondenci w wieku 46-55 lat (16,67%), taki sam odsetek badanych nie określił swojej grupy wiekowej. Pod względem czasu zamieszkiwania w gminie najliczniej reprezentowane były osoby mieszkające w gminie od urodzenia (83,33%), pozostały odsetek respondentów (16,67%) nie zadeklarował czasu przebywania na terenie gminy. Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwięcej badanych posiadało wykształcenie wyższe (66,66%). Drugą grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (16,67%) i taki sam odsetek

respondentów nie określił swojego poziomu wykształcenia. Profil respondentów ankiety prezentuje poniższa tabela.

**Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy społeczne w opinii mieszkańców”**

liczba ankietowanych	pleć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
6	kobiety (50,00%)	36-45 lat (33,33%)	od urodzenia (83,33%)	wyższe (66,67%)
	mężczyźni (33,33%)	46-55 lat (16,67%)		brak deklaracji (16,67%)
		56-65 lat (33,33%)	brak deklaracji (16,67%)	
	brak deklaracji (16,67%)	brak deklaracji (16,67%)		brak deklaracji (16,67%)

W badaniu ankietowym, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć, wzięło udział także 6 osób, z których 66,67% stanowiły kobiety, a pozostałe 33,33% stanowili mężczyźni. Wśród respondentów najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 56-65 lat (50,00%). Kolejną grupę stanowiły osoby w wieku 46-55 lat (33,33%). Najmniej reprezentowana była grupa osób w wieku 36-45 lat (16,67%).

Jeśli chodzi o wskaźnik czasu zamieszkiwania, to wszyscy respondenci zadeklarowali zamieszkiwanie w gminie od urodzenia. Pod względem poziomu wykształcenia także wszyscy uczestnicy badania zadeklarowali posiadanie wykształcenia wyższego. Profil respondentów ankiety prezentuje poniższa tabela.

**Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Równość szans kobiet i mężczyzn”**

liczba ankietowanych	pleć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
6	kobiety (66,67%)	36-45 lat (16,76%)	od urodzenia (100,00%)	wyższe (100,00%)
	mężczyźni (33,33%)	46-55 lat (33,33%)		
		56-65 lat (50,00%)		

Osobna ankieta, która pomogła w dokonaniu analizy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono na podstawie 5 ankiet wypełnionych przez pedagogów z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie gminy.

### **Struktura dokumentu strategii**

W opracowanym dokumencie można wyróżnić trzy zasadnicze części: **wprowadzającą**, która zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych tworzenia strategii oraz ocenę stopnia wdrożenia poprzednio realizowanej strategii; **analityczno-diagnostyczną**, która zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, i **programową**, która zawiera założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata, ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

W części programowej zostały wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania przyjętych założeń oraz określony został czas realizacji wyznaczonych działań. Ponadto przedstawione zostały wskaźniki monitoringowe, ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu i prowadzenia monitoringu jego realizacji.

## I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

### 1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508. z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 z późn. zm);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 554 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511);

- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2018 r. poz. 603);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego Dz.U. 2017 r. poz. 882 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2018 r. poz. 755 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. 2017 poz. 2092);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1860 z późn. zm.).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

## **2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

### **2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE**

#### **Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

W ramach trzech priorytetów tematycznych strategii, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, przygotowano siedem projektów przewodnich:

- 1) „Unia innowacji”

- 2) „Młodzież w drodze”
- 3) „Europejska agenda cyfrowa”
- 4) „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”
- 5) „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”
- 6) „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”
- 7) „Europejski program walki z ubóstwem”.

### **Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2015-2020 (WRF)**

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi (Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2015-2020), które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2015-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

### **Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)**

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.



## **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2015-2020 (PO WER)**

W perspektywie finansowej 2015-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2015-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2015 roku. Program, który powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, będzie wspierał innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”.

## **2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE**

### **Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku**

Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. W jej ramach sformułowano wizję rozwoju („Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć”). Opracowano diagnozę problemową „Konkurencyjność Warmii i Mazur”. Wyznaczono cel generalny („Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”), cele strategiczne i operacyjne. Założenia polityki społecznej ujęto w ramach celów strategicznych oraz służących ich osiągnięciu celów operacyjnych. Celem strategicznym celu „Otwarte społeczeństwo” jest wzrost aktywności społecznej, natomiast cele operacyjne to m.in. dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, różnorodna i dostępna edukacja, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych, a także zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, wzrost dostępności mieszkań, wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej, poprawa jakości i ochrona środowiska.

### **Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020**

Warmińsko-Mazurski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 jest instrumentem realizującym zadania zmierzające do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej Unii Europejskiej przez inteligentny i zrównoważony rozwój

sprzyjający włączeniu społecznemu. Za sprawą programu gospodarka województwa ma być bardziej konkurencyjna, a obszarami, na które szczególnie skierowano cele programu, są przedsiębiorczość (zwłaszcza małe i duże przedsiębiorstwa), projekty innowacyjne łączące sferę biznesu oraz nauki.

Przewidywane w programie działania zostały pogrupowane wokół osi priorytetowych, w przyporządkowanych im celach tematycznych i priorytetach inwestycyjnych, ukierunkowanych na realizację celów szczegółowych. Spośród nich do zagadnień z zakresu polityki społecznej odnoszą się następujące osie:

#### OŚ PRIORYTETOWA 2. KADRY DLA GOSPODARKI.

- Cel tematyczny: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

#### OŚ PRIORYTETOWA 8. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI.

- Cel tematyczny: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

#### OŚ PRIORYTETOWA 9. DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH.

- Cel tematyczny: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

#### OŚ PRIORYTETOWA 10. REGIONALNY RYNEK PRACY.

- Cel tematyczny: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.

#### OŚ PRIORYTETOWA 11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE.

- Cel tematyczny: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

### **Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku**

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi powiat współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa warmińsko-mazurskiego.

Zgodnie z dokumentem Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku polityka społeczna województwa warmińsko-

mazurskiego stanowi integralną część rozwoju, czemu mają sprzyjać i dawać gwarancję pewne ustalenia.

Realizacja strategii i polityki społecznej województwa ma sprzyjać:

- zrównoważonemu rozwojowi,
- budowaniu spójnych i funkcjonalnych społeczności,
- ochronie podmiotowości i promocji zaradności obywateli,
- ustaleniu pewnego minimum i hierarchii chronionych zasad i priorytetów,
- realnemu udziałowi podmiotów niepublicznych w tworzeniu i realizacji programów społecznych.

W celu realizacji tej strategii sformułowano następujące priorytety:

- Priorytet I: Prawidłowo funkcjonująca rodzina,
- Priorytet II: Wzmacnianie integracji społecznej,
- Priorytet III: Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych,
- Priorytet IV: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Priorytety strategiczne rozpisane zostały na cele operacyjne i zadania adresowane do:

- Dzieci i młodzieży, Rodziny,
- Seniorów,
- Osób z ograniczeniem sprawności,
- Osób z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego.

Ustalenia tego dokumentu mają duże znaczenie ze względu na konieczność uwzględnienia i realizacji jednego z trzech celów strategii Europa 2020, jakim jest rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

### **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nowomiejskiego na lata 2014-2020**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nowomiejskiego jest dokumentem, który pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskazuje obszary, które powinny być podmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Główne kierunki działania powiatu oraz priorytety samorządu w działalności na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców zostały ujęte w misji, która brzmi: „Powiat Nowomiejski miejscem zrównoważonego rozwoju społeczności dzięki działaniom podejmowanym przez samorząd

lokalny we współpracy z partnerami społecznymi”. W dokumencie wyznaczono trzy główne cele strategiczne, przypisując do każdego z nich cele operacyjne i kierunki działania.

- Cel strategiczny 1. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży.

Cele operacyjne:

1.1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz dzieciom pozbawionym opieki.

1.2. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, w tym dotkniętych niepełnosprawnością.

1.3. Pomoc wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

1.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

- Cel strategiczny 2. Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne:

2.1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

2.2. Pomoc ubogim, zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

- Cel strategiczny 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Cele operacyjne:

3.1. Usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.

3.2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

**Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska na lata 2014 - 2020** (obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Stowarzyszenia LGD Ziemia Lubawska obejmuje 8 gmin: Rybno, Grodziczno, Kurzętnik, Biskupiec, Nowe Miasto Lubawskie, Lubawa, Miasto Lubawa i Miasto Nowe Miasto Lubawskie)

Lokalna Strategia Rozwoju jest strategicznym planem komplementarnym, realizującym przedsięwzięcia, które będą stymulować rozwój regionu oraz pożądane procesy w sferze gospodarczej i społecznej. Na potrzeby dokumentu dokonano diagnozy obszaru LSR, przeprowadzono cykl spotkań konsultacyjnych, opracowano analizę SWOT oraz określono niżej przedstawione cele ogólne i służące ich osiągnięciu cele szczegółowe:

**CEL OGÓLNY** Dywersyfikacja i rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców wsi.

Cele szczegółowe:

1.1. Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych.

1.2. Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych i podnoszenie kompetencji osób biorących udział w tworzeniu i rozwijaniu podmiotów gospodarczych.

1.3. Wsparcie współpracy między podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą.

CEL OGÓLNY Zwiększenie atrakcyjności obszaru LSR.

Cele szczegółowe:

2.1. Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, kulturowej lub rekreacyjnej oraz poprawa estetyki miejscowości na obszarze LGD.

CEL OGÓLNY Wzmocnienie kapitału społecznego i włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR.

Cele szczegółowe:

3.1. Wzmocnienie poczucia tożsamości regionalnej poprzez kultywowanie specyficznych dla regionu tradycji oraz promocja walorów i zasobów obszaru LGD.

3.2. Wykreowanie, udoskonalanie i promocja produktów lokalnych (kulinarne, rzemiosło, kulturalne, turystyczne) zakładające zwiększenie współodpowiedzialności podmiotów społecznych za rozwój regionu.

3.3. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań OZE – czyli działalność związana z edukacją przyrodniczą.

### **3. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII**

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanej strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Grodziczno na lata 2019-2024. W jej ramach zostały wskazane trudności w realizacji wyznaczonych działań, osiągnięcia oraz przedsięwzięcia, których nie udało się podjąć podczas wdrażania strategii.

#### **Trudności we wdrażaniu strategii**

Trudności, na jakie napotkano podczas wdrażania strategii, to w szczególności:

- istniejące nadal bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych,
- problemy finansowe ograniczające dostęp do porad psychologa, radcy prawnego, terapeuty uzależnień,
- brak edukacji poprzez nieupowszechnienie Szkół dla Rodziców, co wiązało się z trudnościami finansowymi,
- brak systemu wsparcia osób starszych,

- brak narzędzi do walki z uzależnieniami,
- brak możliwości efektywnego zagospodarowywania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

### **Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach strategii**

- zmniejszenie poziomu bezrobocia w gminie,
- wsparcie funkcji rodziny,
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych,
- wzrost świadomości w rodzinach, szczególnie w zakresie radzenia sobie z przemocą,
- reaktywowanie Kół Gospodyń Wiejskich jako inkubatorów inicjatyw lokalnych,
- rozwój sieci opieki przedszkolnej przy szkołach podstawowych.

### **Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować:**

- system wsparcia dla osób starszych – klub seniora, uniwersytet III wieku,
- efektywna walka z uzależnieniami – alkohol, narkotyki, dopalacze, komputer,
- alternatywne formy spędzania czasu wolnego przez młodzież – świetlice, świetlice socjoterapeutyczne.

### **Przedsięwzięcia, które należałoby podjąć w nowym okresie programowania:**

- budowa systemu wsparcia społecznego dla osób starszych,
- rehabilitacja i system usług niefinansowych dla osób starszych,
- formy spędzania czasu przez dzieci i młodzież,
- profilaktyka w szerokim aspekcie,
- Szkoły dla Rodziców,
- uruchomienie Punktu Wsparcia Rodziny.

### **Zrealizowane programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych:**

- Praca socjalna formą przeciwdziałania bezrobociu i wykluczeniu społecznemu.
- Cyberprzemoc i uzależnienia wśród młodzieży.

### **Ogólna ocena realizacji założeń strategii**

Zespół dokonujący oceny realizacji założeń poprzedniej strategii, uwzględniając osiągnięcia, ograniczenia, zachodzące lokalnie zmiany w zakresie problemów społecznych, mając do dyspozycji pięciopunktową skalę ocen, którym przypisano odpowiedni stopień realizacji, tak że ocena: 1 – oznacza, że osiągnięto zaawansowane przygotowanie do wdrożenia założeń strategii; 2 – oznacza, że rozpoczęto wdrażanie założeń strategii; 3 – oznacza, że częściowo wdrożono przyjęte założenia strategii; 4 – oznacza, że osiągnięto zaawansowany stopień wdrożenia założeń strategii; 5 – oznacza, że w pełni i skutecznie wdrożono założenia strategii, zaproponował ogólną ocenę realizacji strategii na poziomie 3.

Uzasadniając przyjętą ocenę podkreślono, że ze względu na ograniczone środki finansowe nie udało się w pełni zrealizować zaplanowanych zadań. Cele strategiczne poprzedniej strategii obejmowały:

- zmniejszenie poziomu bezrobocia w gminie,
- zmniejszenie stopnia marginalizacji grup szczególnie nią zagrożonych,
- zwiększenie i rozwijanie potencjału ludzi młodych,
- zwiększenie integracji międzypokoleniowej,
- wzrost aktywności społecznej,
- wsparcie funkcji rodziny (wzrost ideałów i dobrych wzorców dla młodzieży, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie).

W pełni zrealizowano cel dotyczący bezrobocia, dlatego należałoby w latach kolejnych podjąć starania, aby wdrożyć kolejne przedsięwzięcia.

## II. ANALIZA I DIAGNOZA

### 1. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE GMINY

Gmina Grodziczno jest gminą wiejską położoną w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie nowomiejskim. Zajmuje powierzchnię 154,3 km<sup>2</sup> i jest jedną z pięciu powiatowych jednostek terytorialnych. Gmina Grodziczno graniczy od wschodu z gminami Kurzętnik i Nowe Miasto Lubawskie, od północy z gminą Lubawa, od północnego wschodu z gminą Rybno, od południowego wschodu z gminą Lidzbark i od południa z gminą Brzozie w powiecie brodnickim (województwo kujawsko-pomorskie).

W skład gminy wchodzi miejscowość Grodziczno – będące siedzibą władz gminy – oraz 16 sołectw: Boleszyn, Katlewo, Kowaliki, Kuligi, Linowiec, Lorki, Montowo, Mroczenko, Mroczo, Nowe Grodziczno, Ostaszewo, Rynek, Świniarc, Trzcin, Zajączkowo i Zwiniarz. Najliczniej zamieszkiwanymi sołectwami są Mroczo (1 175 osób) i Nowe Grodziczno (653 osoby), natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Kowaliki (90 osób).

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy leży w podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich, w północno-wschodniej części makroregionu Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, w południowo-zachodnim obrębie mezoregionu Garb Lubawski. Rzeźba terenu jest urozmaicona, charakterystyczne dla lokalnego krajobrazu są wysoczyzna morenowa, dolina rzeki Wel i rynna jeziora Kiełpińskiego oraz fragment sandru Skrwy. Obszar gminy Grodziczno pokryty jest dużą liczbą zbiorników wodnych – jezior i oczek.

Wiejska gmina Grodziczno, pragnąc mieć wpływ na rozwój i promocję gminy, bierze udział w pracach i działaniach związków ponadgminnych, m.in. uczestniczy w Stowarzyszeniu Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Lubawska”.

### 2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Grodziczno pytania pozwalające uzyskać opinie na temat atutów gminy, czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, a także działań, jakie należy podjąć, by uczynić ją bardziej przyjazną dla mieszkańców.



Na wstępie przedstawiciele środowiska lokalnego poproszono o wskazanie największych atutów gminy. Wypełniający ankietę najczęściej wymieniali walory przyrodnicze i krajobrazowe (jeziora, kompleksy leśne, czyste powietrze i nieskażone środowisko). Duże znaczenie badani przywiązywali także do potencjału turystycznego regionu oraz dobrze rozwiniętej sieci placówek oświatowych.

Wśród wypowiedzi mieszkańców na temat słabych stron gminy najczęściej pojawiał się brak miejsc pracy. W tym kontekście respondenci zwracali uwagę na brak zakładów przemysłowych wynikający z rolniczego charakteru gminy, a także zbyt małą liczbę lokalnych przedsiębiorstw mogących dać zatrudnienie mieszkańcom. Za równie istotną kwestię ankietowani uznali niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę gminną, w tym deficyt ścieżek rowerowych i chodników. Wspomniano także o braku terenów inwestycyjnych i miejsc spotkań dla młodzieży. Niektórzy ankietowani zwrócili uwagę na niewystarczające zainteresowanie władz gminy problemami mieszkańców i zbyt rygorystyczne przepisy dotyczące ochrony środowiska.

Uczestnicy badania wskazywali również działania, jakie należy podjąć, aby gminę uczynić bardziej przyjazną dla mieszkańców. Za najważniejsze uznano zwiększenie nakładów na inwestycje związane z infrastrukturą gminną. W tym kontekście wymieniono rozbudowę i modernizację sieci drogowej, rozwój transportu publicznego, budowę sieci kanalizacyjnej, a także wytyczenie ścieżek rowerowych i pieszych. Wśród niezbędnych do realizacji działań wskazano również rozwój i promocję agroturystyki oraz ochronę walorów przyrodniczych. Do istotnych kwestii respondenci zaliczyli także pozyskiwanie inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, utworzenie klubów dla młodzieży oraz ograniczenie rozbudowy uciążliwych dla mieszkańców ferm na terenie gminy.

### 3. DEMOGRAFIA

Na koniec 2017 r. gmina Grodziczno miała 6 592 mieszkańców, w tym 3 234 kobiety, które stanowiły 49,06% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 43 osoby na km<sup>2</sup>. W latach 2015-2017 liczba dzieci i młodzieży systematycznie rosła, podobnie zwiększała się liczba osób w wieku produkcyjnym, z roku na rok zmniejszała się natomiast liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 458	1 462	1 475

liczba osób w wieku produkcyjnym	3 898	3 918	3 921
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 218	1 205	1 196
<b>ogółem</b>	6 574	6 585	6 592

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane w tym zakresie odnoszące się do gminy Grodziczno przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba urodzeń	86	88	88
liczba zgonów	53	69	67
przyrost naturalny	33	19	21

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

W analizowanym okresie liczba urodzeń w gminie Grodziczno utrzymywała się na podobnym poziomie, natomiast liczba zgonów wahała się. Określony na podstawie przytoczonych danych przyrost naturalny ulegał wahaniom, ale, co może budzić zadowolenie, był stale dodatni (33, 19 i 21).

**Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
zameldowania spoza gminy	52	46	b.d.
..... w tym z zagranicy	0	1	b.d.
wymeldowania poza gminę	64	89	b.d.
..... w tym za granicę	0	0	b.d.
saldo migracji ogółem	-12	-43	b.d.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Na liczbę mieszkańców w gminie wpływał również ruch migracyjny. W latach 2015-2016 (brak danych za 2017 r.) migracje odbywały się głównie w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji było stale ujemne i wykazywało tendencję wzrostową (-12 w 2015 r., -43 w 2016 r.).

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2015-2017 utrzymywał się na podobnym, dość wysokim poziomie; wynosił on odpowiednio: 18,53%, 18,30% i 18,14%. Tendencja starzenia się społeczeństwa wymusza zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem

rodziny, ale też jest istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

#### 4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA

Poziom infrastruktury w gminie Grodziczno jest zróżnicowany. Sieć wodociągowa zaopatrzuje w wodę ponad 98% mieszkańców. W 2017 r. długość tej sieci wynosiła 219,22 km. Źródłem zaopatrzenia gminy Grodziczno w wodę są ujęcia wód podziemnych zlokalizowane w miejscowościach Grodziczno i Mroczo. W gminie brakuje natomiast sieci kanalizacyjnej i zorganizowanej gospodarki ściekowej. Mieszkańcy korzystają z przydomowych bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków. Gmina nie posiada także dostępu do sieci gazowej.

Grodziczno położone jest w odległości ok. 82 km od Olsztyna (siedziby władz województwa warmińsko-mazurskiego), ok. 19 km od Nowego Miasta Lubawskiego (siedziby władz powiatu nowomiejskiego), ok. 35 km od Iławy i ok. 46 km od Ostródy. Długość dróg publicznych w gminie wynosi ogółem 181,46 km (w tym drogi powiatowe 46,3 km i drogi gminne 112,9 km). Sieć dróg na terenie gminy stanowią drogi wojewódzkie: nr 541 (Lubawa – Lidzbark) i nr 538 (Łasin – Rozdroże) oraz drogi powiatowe i gminne. Ponadto w odległości ok. 20 km od gminy Grodziczno przebiega ważny szlak komunikacyjny – droga krajowa DK 15 biegnąca z Trzebnicy do Ostródy.

Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą: Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. we Włocławku, SKR w Grodzicznie zs. w Mroczo oraz firma Trans Bet.

Przez gminę przebiega linia kolejowa będąca częścią magistrali Warszawa – Działdowo – Iława – Gdańsk. Przystanki osobowe znajdują się w miejscowościach Montowo i Zajązkowo. Dane szczegółowe na temat infrastruktury technicznej w gminie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 6. Infrastruktura techniczna w gminie w 2017 r.**

<b>sieć wodociągowa</b>	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	219,22
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	6 466
<b>sieć kanalizacyjna</b>	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	–

liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	–
<b>oczyszczalnie ścieków</b>	
liczba oczyszczalni ścieków	–
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	–
<b>sieć gazowa</b>	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	–
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	–
<b>sieć drogowa</b>	
długość dróg publicznych w gminie (w km)	181,46
w tym długość dróg gminnych (w km)	112,90

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

Uzupełniając dane odnoszące się do infrastruktury technicznej, warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w ostatnich latach. Inwestycje te, poza sferą techniczną, obejmowały obszar kultury.

Najważniejsze inwestycje zrealizowane w latach 2015-2017:

- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Trzcina, Lorki, Linowiec i Boleszyn – 112 sztuk,
- budowa świetlicy wiejskiej w Katlewie,
- budowa oświetlenia w Grodzicznie,
- remont remizy OSP w Zajączkowie.

## 5. GOSPODARKA

Gmina Grodziczno ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują ponad 116 km<sup>2</sup>, tj. 75% powierzchni gminy, zaś lasy i grunty leśne stanowią ponad 26 km<sup>2</sup>, tj. 17% jej powierzchni. Poniższa tabela przedstawia strukturę gruntów w gminie.

**Tabela 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne**

powierzchnia gminy ogółem (w ha)	15 437
powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	11 625
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)	2 679
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków	1 139

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

Na terenie gminy Grodziczno przeważają gleby średnio dobrej, średniej i słabej jakości zaliczane do klas bonitacyjnych III, IV, V i VI. Największe obszary zajmują gleby

brunatne właściwe i brunatne wyługowane oraz słabsze gleby biellicowe i pseudobiellicowe. Dominującą formą prowadzenia działalności rolniczej jest rolnictwo indywidualne.

Teren gminy jest zasobny w kruszywa naturalne – złoża kredy pojeziornej w okolicach miejscowości Rynek i Mroczenko oraz żwiry w okolicach Nowego Grodziczna. Dane na temat podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 8. Indywidualna działalność gospodarcza mieszkańców gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji gminnej	199	201	212

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

W latach 2015-2017 liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie systematycznie rosła. Według danych statystycznych GUS-u najczęściej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw pojazdów samochodowych. Kolejnymi sferami widocznie wyróżniającymi się były budownictwo, górnictwo oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Warto dodać, że w analizowanym okresie w miejscowości Mroczenko powstał nowy zakład pracy – Masarnia Szczepański Sp. z o.o., w którym utworzono 5 nowych miejsc pracy.

## 6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat mieszkań w gminie Grodziczno, liczby izb mieszkalnych i powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2015-2017. W tabeli wyodrębniono również dane na temat mieszkań komunalnych. W analizowanym okresie gmina Grodziczno nie posiadała w swoich zasobach mieszkań socjalnych.

**Tabela 9. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba mieszkań w gminie ogółem	1 685	1 695	b.d.
liczba izb mieszkalnych	7 411	7 459	b.d.
łącznie powierzchnia użytkowa mieszkań (w m <sup>2</sup> )	148 652	149 781	b.d.
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m <sup>2</sup> )	88,22	88,37	b.d.
liczba mieszkań komunalnych	29	29	26
łącznie powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m <sup>2</sup> )	1 060	1 060	976

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m <sup>2</sup> )	36,55	36,55	37,54
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	52	52	47
przeciętna pow. użytkowa mieszkania komunalnego na 1 osobę (w m <sup>2</sup> )	20,38	20,38	20,77

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy Grodziczno.

W latach 2015-2016 (brak dostępnych danych za 2017 r.) ogólna liczba mieszkań zwiększała się (z 1 685 w 2015 r. do 1 695 w 2016 r.), podobnie liczba izb mieszkalnych (z 7 411 w 2015 r. do 7 459 w 2016 r.) oraz łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (ze 148 652 m<sup>2</sup> w 2015 r. do 149 781 m<sup>2</sup> w 2016 r.), a także przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania (z 88,22 m<sup>2</sup> w 2015 r. do 88,37 m<sup>2</sup> w 2016 r.).

W latach 2015-2016 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach mieszkaniowych gminy utrzymywała się na takim samym poziomie (po 29), natomiast w 2017 r. zmniejszyła się do 26, podobnie łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (po 1 060 m<sup>2</sup> w latach 2015-2016 i 976 m<sup>2</sup> w 2017 r.). Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania komunalnego w latach 2015-2016 była taka sama (po 36,55 m<sup>2</sup>), natomiast w 2017 r. wzrosła do 37,54 m<sup>2</sup>, podobnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego przypadająca na jedną osobę (po 20,38 m<sup>2</sup> w latach 2015-2016 i 20,77 m<sup>2</sup> w 2017 r.).

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W Grodzicznie tej formy pomocy udziela Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 10. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	8	7	5
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	80	62	60
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	17 478	16 864	16 503

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

W latach 2015-2017 liczba rodzin, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, z roku na rok zmniejszała się, podobnie liczba przyznanych dodatków oraz wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 17 478 zł w 2015 r. do 16 503 zł w 2017 r.).

## 7. EDUKACJA I KULTURA

### 7.1. OŚWIATA I OPIEKA NAD DZIEĆMI

W 2017 r. na terenie gminy Grodziczno nie działała ani jedna placówka zajmująca się opieką nad dziećmi do lat 3.

W roku szkolnym 2016/2017 w gminie funkcjonowały następujące placówki wychowania przedszkolnego i oświatowe:

- Szkoła Podstawowa w Boleszynie (Szkoła Podstawowa, Oddział Przedszkolny) – Boleszyn 12B, 13-324 Grodziczno,
- Szkoła Podstawowa w Mrocznie (Szkoła Podstawowa, Oddział Przedszkolny) – Mroczno 22A, 13-324 Grodziczno,
- Szkoła Podstawowa w Nowym Grodzicznie (Szkoła Podstawowa, Oddział Przedszkolny) – Nowe Grodziczno 83, 13-324 Grodziczno,
- Szkoła Podstawowa w Zajązkowie (Szkoła Podstawowa, Oddział Przedszkolny) – Zajązkowo 21A, 13-324 Grodziczno,
- Szkoła Podstawowa w Zwiniarzu (Szkoła Podstawowa, Oddział Przedszkolny) – Zwiniarz 4A, 13-324 Grodziczno.

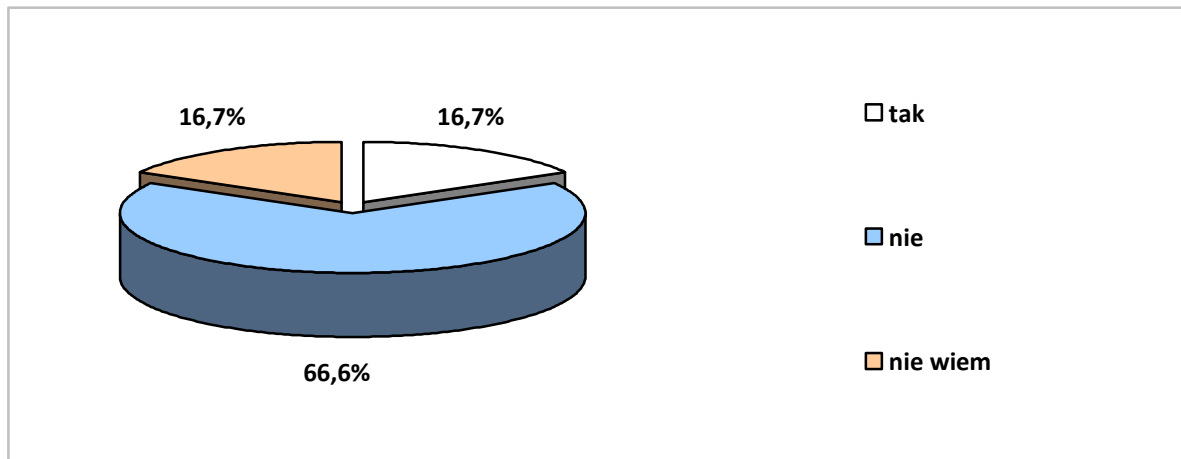
Szczegółowe dane na temat liczby dzieci i uczniów uczęszczających do ww. placówek oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 11. Placówki wychowania przedszkolnego i oświatowe w gminie w roku szkolnym 2016/2017**

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	5	203	11
w tym przedszkola	–	–	–
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	5	203	11
szkoły podstawowe	5	736	106

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

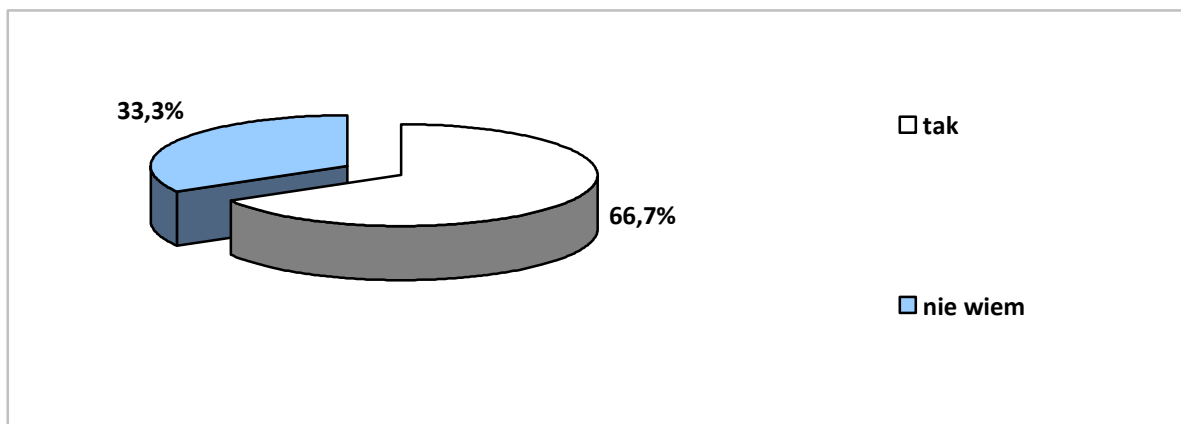
Dane pozyskane z badania ankietowego pozwoliły poznać opinie mieszkańców gminy na temat zaspokajania potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej, jakości oferty edukacyjnej szkół oraz atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej w gminie, a także istniejących deficytów w tych obszarach. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oferty opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie gminy.

**Wykres 1. Czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według dwóch trzecich ankietowanych potrzeby w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 nie są zaspokajane. Przeciwną opinię wyraziło 16,7% respondentów. Taki sam odsetek pytanych miał trudności z odpowiedzią na to pytanie.

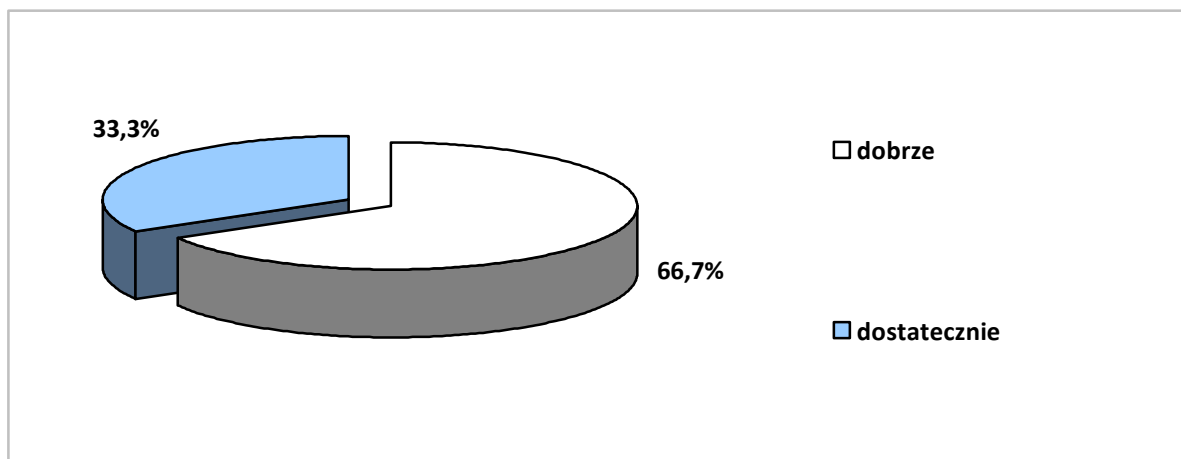
Ofertę opieki przedszkolnej w gminie oceniono pozytywnie. Większość (66,7%) badanych przyznała, że potrzeby mieszkańców w tym obszarze są zaspokajane. Zdania w tej kwestii nie wyraziło 33,3% respondentów. Nikt z ankietowanych nie stwierdził, że potrzeby w zakresie opieki przedszkolnej nie są zaspokajane.

**Wykres 2. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejny wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące jakości oferty edukacyjnej szkół w gminie.



**Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Pozytywnie oceniono także ofertę edukacyjną szkół w gminie. Zdaniem dwóch trzecich respondentów jest ona dobra, a zdaniem jednej trzeciej jest dostateczna. Nikt z ankietowanych nie ocenił jej negatywnie.

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o deficyty w zakresie placówek oświatowych, kół zainteresowań lub zajęć dydaktycznych czy wychowawczych, uczestnicy badania wskazywali przede wszystkim żłobki, dodatkowe lekcje języków obcych, zajęcia (także płatne) rozwijające zainteresowania i pasje, wyjazdy kulturalne np. do kina. Postulowano też objęcie szczególną opieką uzdolnione dzieci i młodzież, jak również wydłużenie czasu pracy przedszkoli.

## 7.2. ŻYCIE KULTURALNE W GMINIE

Działalność kulturalną w gminie prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Grodzicznie wraz z Filiami w Boleszynie, Mrocznie i Zwiniarzu. Główną funkcją Biblioteki Publicznej i jej filii jest zaspokajanie i rozbudzanie potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej, inicjowanie przedsięwzięć służących promocji książek i czytelnictwa, a także poszerzenie zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką i tradycjami. Poza gromadzeniem, opracowywaniem i przechowywaniem materiałów bibliotecznych oraz udostępnianiem księgozbioru mieszkańcom, placówki współorganizują liczne wydarzenia kulturalne, zajęcia z dziećmi, konkursy i spotkania autorskie.

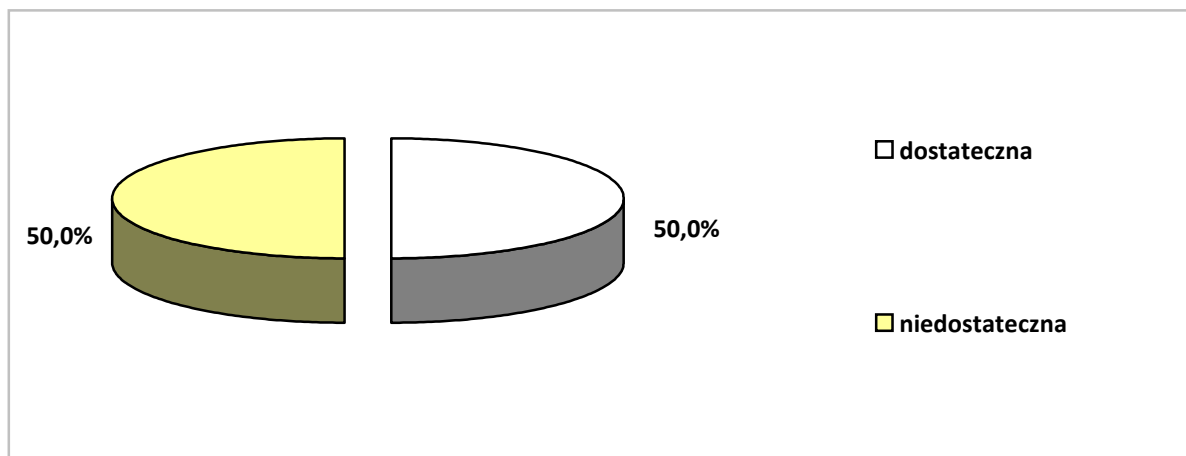
Na terenie gminy corocznie organizowane są imprezy okolicznościowe, m.in.: Dożynki Parafialne, Dni Strażaka, Festyny „Cztery Godziny dla Rodziny” i „Barwy Lata”,

Konkurs recytatorski „Marcowa Wierszolandia”, „Listopadowy Wieczór z Książką”, oraz pikniki rodzinne, koncerty, jak również uroczystości z okazji świąt państwowych.

Ponadto na obszarze gminy działa 14 świetlic wiejskich, zlokalizowanych w miejscowościach: Trzcina, Boleszyn, Zajęczkowo, Kuligi, Kowaliki, Zwiniarz, Lorki, Rynek, Linowiec, Ostaszewo, Mroczenko, Montowo, Świniarc i Katlewo. Ich działalność ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców działających na rzecz wsi oraz propagowanie działalności kulturalno-oświatowej i sportowej. Świetlice prowadzą zajęcia zorganizowane dla dzieci i młodzieży, przygotowują imprezy okolicznościowe i sportowe, są także miejscem spotkań i zebrań wiejskich. Warto dodać, że na terenie gminy działa 8 Kół Gospodyń Wiejskich oraz Parafialno-Gminna Młodzieżowa Orkiestra Dęta Grodziczno.

Połowa uczestników badania odpowiedziała, że atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie jest dostateczna. Jednocześnie połowa respondentów uznała ją za niedostateczną. Rozkład odpowiedzi na temat oferty kulturalnej ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wskazując placówki kulturalne lub formy zajęć artystycznych, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest utrudniony, ankietowani wymieniali przede wszystkim zajęcia artystyczne dla dzieci i młodzieży (wokalne, taneczne, parateatralne), ośrodek kultury będący animatorem wydarzeń, zajęcia w świetlicach wiejskich, warsztaty (np. decoupage) i kluby młodzieżowe.

## 8. OCHRONA ZDROWIA

Zadania ochrony zdrowia w gminie Grodziczno realizuje Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie, w którego skład wchodzi: Ośrodek Zdrowia

w Grodzicznie zapewniający m.in. podstawową opiekę zdrowotną, opiekę lekarza rodzinnego, internistyczną, pediatryczną, pulmonologiczną, radiologiczną, stomatologiczną, ginekologiczno-położniczą, rehabilitacyjną, logopedyczną i pielęgniarstwa oraz Ośrodek Zdrowia w Mrocznie, który świadczy opiekę medyczną w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, opiekę lekarza rodzinnego, pediatryczną i stomatologiczną. Dodatkowo mieszkańcy gminy mogą skorzystać z usług 2 prywatnych gabinetów (stomatologicznego i pediatrycznego) zlokalizowanych na jej obszarze.

Gmina charakteryzuje się niewystarczającym dostępem do specjalistycznych usług medycznych. W przypadku specjalistycznych porad lub zabiegów mieszkańcy muszą korzystać z usług medycznych w większych ośrodkach, jak Nowe Miasto Lubawskie, Iława, Ostróda lub Olsztyn.

#### **Wykaz zakładów opieki zdrowotnej w gminie Grodziczno w 2017 r.**

- Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie:  
Ośrodek Zdrowia w Nowym Grodzicznie – Nowe Grodziczno 17B, 13-324 Grodziczno,  
Ośrodek Zdrowia w Mrocznie – Mroczno 14, 13-324 Grodziczno.

Zapotrzebowanie mieszkańców gminy na środki farmaceutyczne w 2017 r. zapewniał Punkt Apteczny – Nowe Grodziczno 17C, 13-324 Grodziczno.

Dane na temat zakładów opieki zdrowotnej i aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 12. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2017 r.**

<b>typ placówki</b>	<b>liczba placówek</b>
zakłady opieki zdrowotnej ogółem	2
w tym niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej	–
prywatne praktyki lekarskie	2
apteki i punkty apteczne – łącznie	1

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

Najbliższy szpital – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy Sp. z o.o. – zlokalizowany jest w Nowym Mieście Lubawskim przy ul. Mickiewicza 10. Funkcjonują w nim następujące oddziały: izba przyjęć, oddział pediatryczny, chirurgiczny, chorób wewnętrznych, ginekologiczno-położniczy i urologiczny. W placówce działają także poradnie specjalistyczne: chirurgiczna, dermatologiczna, diabetologiczna, logopedyczna, neonatologiczna, onkologiczna, chorób płuc i gruźlicy oraz pracownie diagnostyczne: endoskopii, RTG, USG, TK i laboratorium medyczne.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu jednostek ochrony zdrowia. W poniższych tabelach przedstawiono, jako reprezentatywne dla gminy, dane za 2017 r. uzyskane z Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie.

**Tabela 13. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2017 roku**

<b>rodzaj schorzenia</b>	<b>liczba osób, u których stwierdzono schorzenie</b>
nowotwory	3
niedokrwistość	58
choroby tarczycy	32
cukrzyca	8
otyłość	11
upośledzenie umysłowe	5
padaczka	13
dziecięce porażenie mózgowie	12
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	4
choroba nadciśnieniowa	12
alergia – dychawica oskrzelowa	255
alergia pokarmowa	5
alergia skórna	1
zniekształcenie kręgosłupa	26
choroby układu moczowego	8
wady rozwojowe układu nerwowego	7
wady rozwojowe układu krążenia	7
wady rozwojowe inne	349
zaburzenia rozwoju	4
pacjenci z innymi schorzeniami wymagającymi opieki czynnej	266

Dane: Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie.

**Tabela 14. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2017 roku**

<b>rodzaj schorzenia</b>	<b>liczba osób, u których stwierdzono schorzenie</b>
gruźlica	4
nowotwory	155
choroby tarczycy	457
cukrzyca	541
niedożywienie	2
otyłość	23
niedokrwistość	48

choroby obwodowego układu nerwowego		1 487
choroby układu krążenia		2 653
w tym	przewlekła choroba reumatyczna	10
	choroba nadciśnieniowa	2 123
	choroby naczyń mózgowych	307
	niedokrwienne choroba serca (w tym przebyty zawał serca)	356
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		870
przewlekłe choroby układu trawiennego		1 638
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej		2 409
pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej		2 805

Dane: Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie.

W 2017 r. w Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie objęto opieką ogółem 421 dzieci i młodzieży oraz 4 270 pacjentów w wieku 19 lat i więcej. W analizowanym roku u największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono inne niż wymienione w tabeli wady rozwojowe (349 osób), inne niż wymienione w tabeli schorzenia wymagające opieki czynnej (266 osób) oraz alergię – dychawicę oskrzelową (255 osób). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z innymi niż wymienione w tabeli schorzeniami wymagającymi opieki czynnej (2 805 osób), chorobami układu krążenia (2 653 osoby) oraz chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (2 409 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

**Tabela 15. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2017 roku**

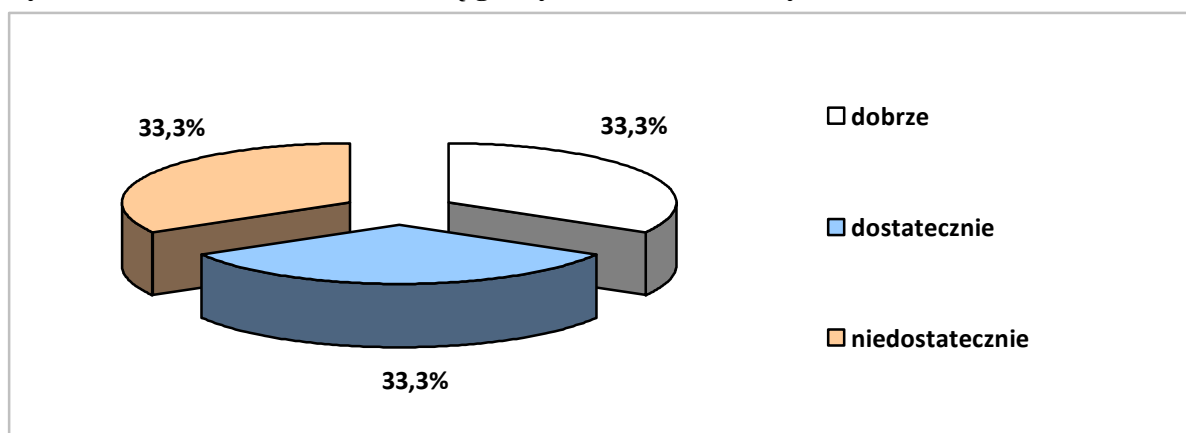
forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego (dzieci do lat 3)	257
wizyty patronażowe pielęgniarek i położnych (dzieci do 1. roku życia)	66
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	576
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	554

Dane: Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie.

W 2017 r. poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego zostało objętych 257 dzieci do lat 3, natomiast pielęgniarki i położne zrealizowały 66 wizyt patronażowych u dzieci do 1. roku życia. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto 576 dzieci i młodzieży, zgodnie z programem badań profilaktycznych zbadano 554 osoby.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Grodziczno dwa pytania pozwalające uzyskać opinie na temat jakości oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie oraz działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze ochrony zdrowia. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o jakość oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie.

**Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta gminy w zakresie ochrony zdrowia została oceniona pozytywnie. Zdaniem jednej trzeciej badanych jest ona dobra i tyle samo badanych przyznało, że jest ona dostateczna. Jednocześnie 33,3% respondentów oceniło ją jako niedostateczną.

Uczestnicy badania wypowiedali się także w kwestii działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. Najczęściej postulowano zapewnienie dostępu do lekarzy specjalistów i rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego, organizowanie badań profilaktycznych dla wszystkich mieszkańców gminy, wydawanie na prośbę pacjenta skierowań na badania diagnostyczne (RTG, USG, TK) oraz utworzenie domu dziennego pobytu dla osób wymagających całodobowej opieki.

## 9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Na bazę służącą upowszechnianiu sportu i rekreacji w gminie Grodziczno składają się następujące obiekty: kompleks boisk sportowych ORLIK 2012 (boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne przeznaczone do piłki siatkowej, piłki koszykowej, piłki ręcznej, tenisa oraz badmintona) w Grodzicznie, boisko wielofunkcyjne w Mrocznie, boisko do piłki nożnej, wypożyczalnia rowerów, plac zabaw dla dzieci oraz wiata z paleniskiem administrowane przez Centrum Turystyczne w Ostaszewie (w pobliżu znajduje się duża plaża i kąpielisko nad jeziorem Hartowieckim), boiska trawiaste do gry w piłkę nożną

w Boleszynie, Montowie, Świniarzu i Zwiniarzu, place zabaw w Grodzicznie, Nowym Grodzicznie, Montowie, Mroczeniu, Rynku, Świniarzu, Zwiniarzu i Linowcu oraz boiska i sale gimnastyczne przy placówkach oświatowych w Grodzicznie, Mroczeniu, Nowym Grodzicznie, Zwiniarzu i Zajączkowie.

Propagowaniem kultury fizycznej w gminie zajmują się również działające na jej terenie kluby sportowe i stowarzyszenia. Należą do nich:

- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej w Grodzicznie – Grodziczno 17a, 13-324 Grodziczno,
- Gminny Klub Strzelecki „WEL” – Lorki 15a, 13-324 Grodziczno,
- Klub Sportowy „KS Mroczo” – Mroczo 22a, 13-308 Mroczo,
- Uczniowski Klub Sportowy „Fryga” przy Szkole Podstawowej w Zajączkowie – Zajączkowo 21a, 13-324 Grodziczno.

Gmina Grodziczno zajmuje obszar w granicach Garbu Lubawskiego. Jej krajobraz jest bardzo urozmaicony, teren wznosi się od 92 m n.p.m. w północno-zachodniej części gminy do 213,7 m n.p.m. w części wschodniej. Przeważającą część obszaru gminy zajmuje wysoczyzna morenowa falista, urozmaicona licznymi zagłębieniami i dolinkami erozyjnymi, a także pagórkami i wzgórzami morenowymi. Sieć rzeczną na terenie gminy tworzą rzeka Wel – lewobrzeżny dopływ Drwęcy oraz Katlewka, Wulka, Struga i Bałwanka. Gmina położona jest na terenie Zielonych Płuc Polski, a ponad 37% jej powierzchni to obszary ważne przyrodniczo. Południowa część gminy (4 180 ha) znajduje się w granicach Welskiego Parku Krajobrazowego, charakteryzującego się różnorodnością krajobrazu oraz bogactwem flory i fauny.

W celu lepszej ochrony wartościowych przyrodniczo obszarów utworzono na jej terenie m.in.: rezerwat leśny Piekieńko, obszary Natura 2000 – Ostoja Welska i Przełomowa Dolina Rzeki Wel, obszary chronionego krajobrazu – Buchnowski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz – Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Wel, a także Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Jezioro Zwiniarz i 3 pomniki przyrody. Na obszarze gminy Grodziczno występują liczne jeziora, największe z nich to: Kiełpińskie, Jakubkowskie, Linowiec, Katlewskie i Kulickie. Ponadto na jej terenie znajduje się 17 innych zbiorników (oczek) o powierzchni ponad 1 ha.

Walory przyrodniczo-krajoznawcze gminy, atrakcyjne położenie nad rzeką Wel i częściowo na obszarze Welskiego Parku Krajobrazowego oraz jeziora, lasy i pagórkowate tereny, a także czystość i dobry stan naturalnego środowiska są warunkami umożliwiającymi

rozwój różnych form rekreacji oraz turystyki, zwłaszcza agroturystyki i turystyki aktywnej (rowerowej, pieszej i kajakowej).

Przez teren gminy przebiegają również interesujące i zróżnicowane krajobrazowo ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne i szlaki turystyczne: kajakowe – Szlak rzeki Wel, samochodowe – Szlak Grunwaldzki, piesze – wokół jeziora Okuminek, piesze/rowerowe – wokół jeziora Kiełpińskiego i rowerowe – północnym skrajem Welskiego Parku Krajobrazowego.

O wartościach kulturowych gminy Grodziczno decyduje historia poszczególnych miejscowości oraz zachowane zabytki, do których należą obiekty architektoniczne, a także stanowiska archeologiczne i zielen komponowana:

- Grodziczno – gotycki Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła z ołtarzem głównym z XVIII w. i obrazem Matki Bożej z Dzieciątkiem z XVII w. oraz zespół pałacowo-parkowy,
- Boleszyn – wzniesiony w XVIII w. Kościół parafialny p.w. św. Marcina, wewnątrz kościoła uchodzący za cudowny obraz Matki Boskiej Bolesnej, oraz kaplica św. Huberta,
- Jakubkowo/Zajączkowo – zespół pałacowo-parkowy,
- Mroczno – Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa pobudowany w 1936 r.,
- Zwiniarz – gotycki Kościół św. Mikołaja, konsekrowany w 1926 r., z zabytkowym wyposażeniem,
- Montowo – klasycystyczny zespół dworsko-parkowy z czterokondygnacyjną wieżą, parterową oficyną pełniącą funkcję rządówki i spichlerzem, park typu krajobrazowego z dwoma stawami,
- Rynek – drewniane zabudowania zwane poniatówkami z okresu międzywojennego, murowany młyn wodny,
- Trzcin – ślady słowiańskiego grodziska pochodzące z okresu wczesnego średniowiecza,
- Świniarc – grodzisko z X-XIII w. przy północno-zachodnim krańcu jeziora Zwiniarz,
- Linowiec – wodospad z ruinami mostu,
- Katlewo – pałac z początku XX w.,
- Lorki – młyn,
- Kuligi – kaplica Baptystów.

Na terenie gminy funkcjonuje 5 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania. Ich dane adresowe zawiera poniższa tabela.

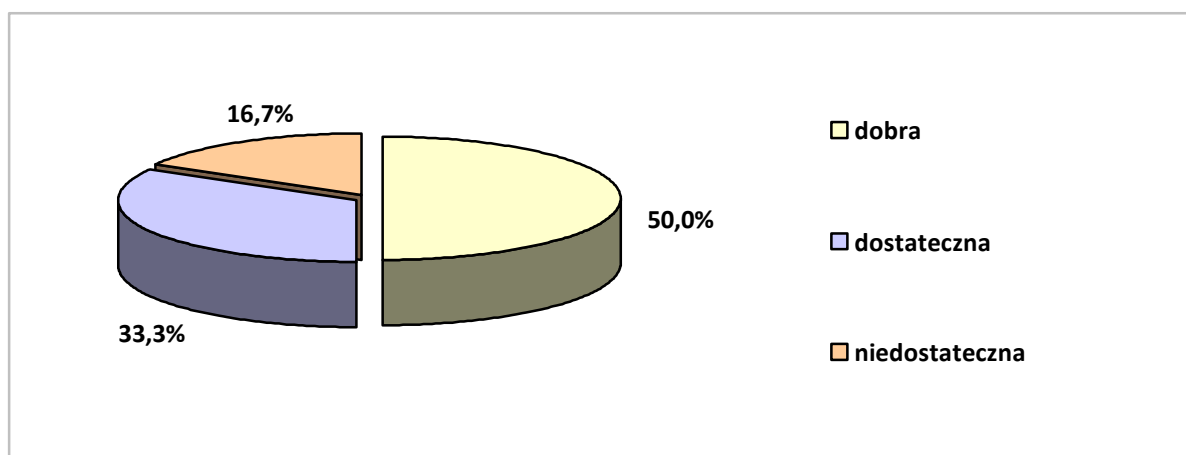


**Tabela 16. Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2017 r.**

lp.	nazwa obiektu	adres
1.	Centrum Turystyczne w Ostaszewie (30 miejsc noclegowych)	Ostaszewo 16A, 13-324 Grodziczno
2.	Ośrodek Wypoczynkowy „Hartek” (200 miejsc noclegowych)	Ostaszewo 88, 13-324 Grodziczno
3.	Domy Konesera Obiekt Szkoleniowo-Wypoczynkowy (44 miejsca noclegowe)	Trzcina 81, 13-324 Grodziczno
4.	Dom Wczasowy „Nad jeziorem” (31 miejsc noclegowych)	Ostaszewo 62A, 13-324 Grodziczno
5.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Cudne Manowce” (6 miejsc noclegowych)	Linowiec 23, 13-324 Grodziczno

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym poproszono mieszkańców gminy Grodziczno o ocenę oferty w zakresie sportu i rekreacji. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 6. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji została oceniona pozytywnie. Według połowy respondentów jest ona dobra, a jedna trzecia badanych przyznała, że jest ona dostateczna. Przeciwnego zdania było 16,7% ankietowanych.

Odpowiadając na pytanie o działania, przedsięwzięcia lub inwestycje dostosowujące ofertę w zakresie sportu i rekreacji do potrzeb mieszkańców gminy, badani wymieniali najczęściej wytyczanie ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, modernizację boisk przyszkolnych, budowę pełnowymiarowej hali sportowej, boisk piłkarskich, stancji wodnej i kręgielni, tworzenie drużyn sportowych (np. siatkarskich), organizowanie zajęć sportowych dla dorosłych (np. zumba) oraz wycieczek rekreacyjnych i wyjazdów na mecze (np. siatkarskie do Olsztyna), a także promowanie innych niż piłka nożna dyscyplin sportowych.

## 10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Gmina Grodziczno to rejon działalności Komendy Powiatowej Policji w Nowym Mieście Lubawskim. Według przedstawionych danych w 2017 r. na terenie gminy Grodziczno odnotowano ogółem 60 przestępstw w 19 kategoriach. Wykrywalność sprawców przestępstw, co budzi zadowolenie, wyniosła 92%. Do najczęściej popełnianych czynów karalnych w 2017 r. należały: kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości (12 przypadków, wykrywalność 100%), uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego (9 przypadków, wykrywalność 100%), oszustwo (6 przypadków, wykrywalność 83%), wyłudzenie podstępem poświadczenia nieprawdy (5 przypadków, wykrywalność 100%) oraz naruszenie zakazu sądowego (4 przypadki, wykrywalność 100%). W 2017 r. odnotowano 1 przypadek przestępstwa (oszustwo) popełniony przez osobę nieletnią.

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Nowym Mieście Lubawskim przeprowadzali na terenie gminy Grodziczno interwencje domowe. W wyniku podejmowanych działań wprowadzane były procedury „Niebieskich Kart”. W latach 2015-2017 liczba sporządzonych przez Policję „Niebieskich Kart” ulegała wahaniom (41 – 2015 r., 27 – 2016 i 39 – 2017 r.). Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

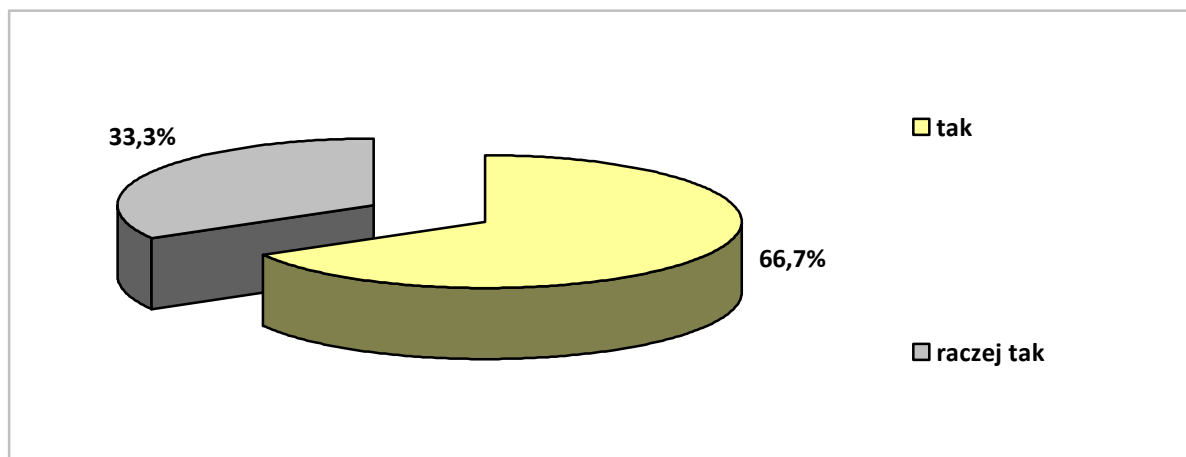
**Tabela 17. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na terenie gminy w latach 2015-2017**

rok	liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	w tym liczba NK sporządzonych przez Policję
2015	43	41
2016	30	27
2017	40	39

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Nowym Mieście Lubawskim w 2017 r. nadzorem kuratora sądowego objętych było 28 dorosłych i 2 nieletnich mieszkańców gminy Grodziczno, natomiast dozór kuratorski sprawowano nad 25 osobami w 27 prowadzonych sprawach.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Grodziczno pytanie na temat ich poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wszyscy uczestnicy badania stwierdzili, że w miejscu zamieszkania czują się bezpiecznie (66,7%) lub raczej bezpiecznie (33,3%).

W odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy stanu bezpieczeństwa, ankietowani postulowali zwielokrotnienie liczby i częstotliwości patroli policyjnych, większy nadzór dzielnicowego nad sołectwami, utworzenie posterunku policji w Grodzicznie oraz instalację monitoringu. Z kolei dla poprawy stanu bezpieczeństwa na drodze respondenci najczęściej wskazywali konieczność modernizacji nawierzchni dróg, budowy chodników i wytyczenia ścieżek rowerowych, instalacji progów zwalniających przy wjazdach do miejscowości oraz zwiększenia liczby przejść dla pieszych, a także częstszych kontroli policyjnych na drogach gminnych.

## 11. POMOC SPOŁECZNA

W zakres pomocy społecznej wchodzi zadania określone w ustawie o pomocy społecznej – realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Z końcem 2017 r. kadre GOPS-u stanowiły 22 osoby. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 18. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2017 roku**

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	–
pracownicy socjalni	4	–
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	6	–
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	2	2
pozostali pracownicy	9	-

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2017 r. w gminie Grodziczno wskaźnik ten był spełniony, bowiem na jednego pracownika socjalnego przypadało 1 648 mieszkańców.

**Tabela 19. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2017 roku**

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	1	3	
	wyższe niekierunkowe	–	–	
	średnie kierunkowe	–	1	
	średnie niekierunkowe	–	–	
	zawodowe i niższe	–	–	
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	1
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	1	3
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny		2		

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Z końcem 2017 r. wykształcenie wyższe kierunkowe posiadał kierownik i trzech pracowników socjalnych, natomiast wykształceniem średnim kierunkowym legitymował się jeden pracownik socjalny. Dodatkowo kierownik miał ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, oraz specjalizację pierwszego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego, a 3 pracowników socjalnych posiadało I stopień specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego. Ponadto 2 pracowników socjalnych było zainteresowanych podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny.

Prawo do wsparcia udzielanego przez GOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. W analizowanym okresie od października 2012 r. do końca września 2015 r. kryterium to było ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2015 r. kryteria dochodowe dla świadczeń z pomocy społecznej wynosiły odpowiednio: 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie.

Odrębne kryterium dochodowe obowiązuje przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych. Od listopada 2012 r. do końca października 2016 r. w odniesieniu do dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się kryterium to zostało ustalone na poziomie 539 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności – 623 zł. Od 1 listopada 2016 r. wzrosły kryteria właściwe dla przyznawania świadczeń rodzinnych i dodatków im towarzyszących. Dochód na osobę w rodzinie albo dochód osoby uczącej się nie może przekraczać 674 zł, a jeżeli członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, to wówczas kryterium dla tego rodzaju świadczeń wynosi 764 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2015-2017.

**Tabela 20. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2015-2017**

wielkość wydatków (w zł)	2015	2016	2017
ogółem	4 241 166	9 361 641	11 177 221
w tym na świadczenia pomocy społecznej	637 249	621 032	553 719
w tym na świadczenia rodzinne	3 437 039	8 373 820	10 365 644
na zadania własne gminy	794 847	796 263	780 777
na zadania zlecone gminie	3 446 319	8 565 378	10 396 444

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W analizowanym okresie środki finansowe przeznaczone przez gminę na pomoc mieszkańcom systematycznie rosły (4 241 166 zł w 2015 r., 9 361 641 zł w 2016 r., 11 177 221 zł w 2017 r.). W latach 2015-2017 dominującą pozycję wśród wydatków stanowiły kwoty przeznaczone na realizację świadczeń rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków stałych, celowych i okresowych oraz posiłku. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2015-2017.

**Tabela 21. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017**

	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	539	463	393
liczba rodzin	253	232	199
liczba osób w rodzinach	989	853	696
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	15,04%	12,95%	10,56%

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2015-2017 z roku na rok zmniejszała się (z 989 osób w rodzinach w 2015 r. do 696 osób w rodzinach 2017 r.). Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy, wynosił on odpowiednio: 15,04%, 12,95% i 10,56%. Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2017 r.

**Tabela 22. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2017 r.**

<b>grupy wiekowe</b>	<b>liczba osób</b>
0-16 lat	246
17-21 lat	5
22-30 lat	15
31-40 lat	30
41-50 lat	31
51-60 lat	34
61-70 lat	16
71 lat i więcej	13

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

**Tabela 23. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2017 r.**

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób
pracuje	146
pracuje dorywczo	30
nie pracuje	12
studiuje	31
uczy się	71
na rencie	20
na emeryturze	16
na zasiłku dla bezrobotnych	23
bezrobotny bez prawa do zasiłku	31

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez GOPS pomocą społeczną w 2017 r. wykazała, że największą grupę stanowiły osoby do 16. roku życia (246 osób), następnie osoby w wieku 51-60 lat (34 osoby). Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2017 r. stanowiły osoby pracujące (146 osób), drugą pod względem liczebności grupą beneficjentów były osoby uczące się (71 osób), natomiast trzecią grupę stanowili ex aequo studenci i osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (po 31 osób).

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w 2017 r. stanowiły rodziny ubogie, często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach, zaś starsi mieszkańcy gminy otrzymywali wsparcie z powodu długotrwałych chorób i niepełnosprawności. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 24. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017**

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
ubóstwo	96	97	123	364	342	402
bezdomność	1	1	1	1	1	1
potrzeba ochrony macierzyństwa	87	82	68	512	474	395
bezrobocie	124	89	77	470	313	255
niepełnosprawność	115	105	99	377	311	279

długotrwała lub ciężka choroba	105	104	120	372	343	383
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	3	4	4	11	11	11
..... w tym rodziny niepełne	2	3	3	10	10	10
..... w tym rodziny wielodzietne	0	0	0	0	0	0
przemoc w rodzinie	1	1	0	3	3	0
alkoholizm	5	4	4	10	5	5
zdarzenie losowe	2	1	4	4	1	9
sytuacja kryzysowa	3	2	1	7	2	1
klęska żywiołowa lub ekologiczna	1	2	0	2	14	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W latach 2015-2017 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była długotrwała lub ciężka choroba. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u z tego powodu wahała się, osiągając najwyższy poziom w 2017 r – 120 rodzin. Drugą bardzo częstą przyczyną udzielania pomocy była niepełnosprawność. Liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka z tego powodu systematycznie malała (do 99 rodzin w 2017 r.). Bardzo istotnymi przyczynami świadczenia pomocy społecznej w gminie były też ubóstwo (liczba rodzin z roku na rok zwiększała się – do 123 w 2017 r.) i bezrobocie (liczba rodzin stale zmniejszała się – do 77 rodzin w 2017 r.).

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 25. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2015-2017**

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
pieniężna	200	159	136	194	155	131	721	513	403
rzeczowa	343	307	262	161	150	128	791	707	592
praca socjalna	X	X	X	258	276	224	1 032	974	779
schronienie	0	0	1	0	0	1	0	0	1
usługi opiekuńcze	6	10	11	6	10	11	9	12	12
specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	1	0	0	0	0	0	5
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	7	4	5	X	X	X	X	X	X

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.



W latach 2015-2017 najważniejszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom gminy była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. W 2015 r. wsparcia w tej postaci udzielono 1 032 osobom w rodzinach, rok później 974 osobom w rodzinach, a w ostatnim roku analizy 779 osobom w rodzinach. Bardzo ważną formę wsparcia przyznawanego mieszkańcom stanowiła pomoc rzeczowa, którą objęto 791 osób w rodzinach w 2015 r., 707 w 2016 r. i 592 osoby w rodzinach w 2017 r. Była ona świadczona głównie w postaci pomocy żywnościowej i posiłków. Kolejną istotną formą wsparcia beneficjentów była także zmniejszająca się pomoc finansowa, której udzielono 721 osobom w rodzinach w 2015 r., 513 w 2016 r. i 403 osobom w rodzinach w 2017 r. Wśród form wsparcia świadczonego przez GOPS znalazły się także usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz udzielanie schronienia.

Istotnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny. W 2015 r. zawarto 18 takich kontraktów, w kolejnym roku analizy 17, natomiast w 2017 r. liczba kontraktów socjalnych zmniejszyła się do 11.

Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. W analizowanym okresie Ośrodek ponosił odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej za 7 osób w 2015 r., za 4 osoby w kolejnym roku i za 5 osób w 2017 r. Dane na temat liczby skierowań do DPS-ów oraz liczby osób w nich przebywających przedstawia kolejna tabela.

**Tabela 26. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-ów	1	0	1
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	7	4	5

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Rodzinom borykającym się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przyznawana była pomoc asystenta rodziny. W analizowanym okresie zatrudniano jednego asystenta rodziny, który sprawował pieczę nad 15 rodzinami dysfunkcyjnymi wychowującymi 46 dzieci w 2015 r., nad 13 rodzinami dysfunkcyjnymi liczącymi 41 dzieci w kolejnym roku analizy i nad 11 rodzinami dysfunkcyjnymi, w których wychowywało się 33 dzieci – w 2017 r.

Rodziny wielodzietne, wychowujące troje i więcej dzieci mogą ubiegać się o wydanie Karty Dużej Rodziny. Zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej GOPS w Grodzicznie przyznawał mieszkańcom gminy świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego, zasiłku dla opiekuna oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 27. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
wartość przyznanych świadczeń rodzinnych (w zł)	3 098 670	3 502 650	3 703 154
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie rodzinne	757	1 481	1 509

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

**Tabela 28. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017**

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń			wartość przyznanych świadczeń (zł)		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
zasiłek rodzinny	9 288	10 046	10 189	948 709	1 123 274	1 175 268
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	38	42	44	38 000	42 729	45 638
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	150	214	225	58 800	83 260	88 274
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	161	137	120	28 380	26 957	23 960
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	517	479	452	42 020	48 118	49 358
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	595	606	572	59 500	61 988	58 984
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1 295	1 328	1 332	72 140	91 376	102 616

dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2 336	2 270	2 108	190 700	208 210	209 943
zasiłek pielęgnacyjny	4 439	4 196	3 891	679 167	641 988	595 323
świadczenie pielęgnacyjne	532	519	496	636 280	671 988	696 599
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	74	76	66	74 000	76 000	45 638
świadczenie rodzicielskie	535	201	364		181 992	339 082
zasiłek dla opiekuna	331	235	204	170 872	121 241	105 134
specjalny zasiłek opiekuńczy	193	239	285	99 822	123 524	146 925

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W latach 2015-2017 wartość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych systematycznie rosła (3 098 670 zł w 2015 r., 3 502 650 zł w 2016 r., 3 703 154 zł w 2017 r.). Najczęstszą formą wsparcia w tym zakresie był zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Liczba przyznanych tego typu świadczeń systematycznie rosła (9 288 w 2015 r., 10 046 w 2016 r., 10 189 w 2017 r.). Istotne formy wsparcia stanowiły również zasiłki pielęgnacyjne oraz dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, a także świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki dla opiekuna i specjalne zasiłki opiekuńcze.

W 2017 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie realizował Program Rodzina 500+.

**Tabela 29. Świadczenie wychowawcze – Program Rodzina 500+ przyznane w gminie w 2017 r.**

	2017
liczba świadczeń wychowawczych należnych (w sumie w 2017 r.)	12 691
..... w tym na pierwsze dziecko (w sumie w 2017 r.)	5 374
liczba świadczeń wychowawczych należnych (w grudniu 2017 r.)	1 035
..... w tym na pierwsze dziecko (w grudniu w 2017 r.)	424
liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia (w grudniu 2017 r.)	563
wartość (w zł) wypłaconych świadczeń wychowawczych (w sumie) w 2017 r.	6 314 279

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W ramach Programu Rodzina 500+ GOPS przyznał mieszkańcom gminy w 2017 r. w sumie 12 691 świadczeń wychowawczych na łączną kwotę 6 314 279 zł.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2015-2017 mieszkańcom gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 30. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	23	23	23
liczba przyznanych świadczeń	38	36	32
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	162 760	142 270	136 900

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Wartość wydatków na realizację świadczeń alimentacyjnych, które w latach 2015-2017 GOPS wypłacał mieszkańcom gminy, z roku na rok malała (ze 162 760 zł w 2015 r. do 136 900 zł w 2017 r.).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie wykonuje ponadto zadania wynikające również z innych aktów prawnych, tj.: z ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy karta dużej rodziny, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej i społecznej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie na terenie gminy funkcjonuje także Dom Pomocy Społecznej w Nowym Grodzicznie oraz 14 świetlic wiejskich.

W 2017 r. mieszkańcy gminy Grodziczno korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat osób objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 31. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2017 roku**

nazwa i adres instytucji	kategoria osób objętych wsparciem w jednostkach
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Grunwaldzka 3, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie	osoby niepełnosprawne
Ośrodek Wsparcia Rodziny i Dziecka,	osoby dotknięte przemocą

ul. Grunwaldzka 3, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie	w rodzinie
Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Korczaka 4, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie	osoby przewlekle, psychicznie chore
WTZ Nowe Miasto Lubawskie, ul. Grunwaldzka 35, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie	osoby niepełnosprawne
Uniwersytet III Wieku, ul. Działyńskich 2a, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie	osoby starsze, osoby niepełnosprawne
Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, ul. Grunwaldzka 3, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie	osoby uzależnione i współuzależnione

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Ponadto mieszkańców gminy Grodziczno obejmują zasięgiem swego działania jednostki powiatowe: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowym Mieście Lubawskim. Poniższa tabela przedstawia dane o działalności PCPR-u w Nowym Mieście Lubawskim w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej.

**Tabela 32. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	0	0	0
liczba dzieci z gminy adoptowanych	b.d.	b.d.	b.d.
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	0	0	1
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	1	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	4	4	4
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	4	4	4
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	1	1	0

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

Z danych przedstawionych przez PCPR w Nowym Mieście Lubawskim wynika, że w analizowanym okresie nie zgłoszono do adopcji ani jednego dziecka z gminy Grodziczno. W rodzinach zastępczych umieszczono tylko 1 dziecko w 2017 r. W rozpatrywanym okresie w rodzinach zastępczych przebywało każdego roku po 4 dzieci z gminy. W latach 2015-2017 liczba rodzin zastępczych, które obejmowały opieką dzieci z terenu gminy, utrzymywała się na takim samym poziomie – po 4 rodziny. Jeśli chodzi o placówki opiekuńczo-wychowawcze, to tylko w 2016 r. umieszczono tam 1 dziecko, natomiast w analizowanym okresie nie przebywało w nich ani jedno dziecko z gminy. Warto dodać, iż w latach 2015-2016 usamodzielniono po 1 pochodzącym z Grodziczna wychowanku rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

## 12. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju. W 2017 r. na terenie gminy Grodziczno funkcjonowało 31 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy Gminy Grodziczno z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych, wsparcia lokalowego oraz doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

**Tabela 33. Organizacje pozarządowe w gminie w 2017 roku**

lp.	nazwa organizacji	adres	charakterystyka prowadzonych działań
1.	Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Grodzicznie	Grodziczno 17a, 13-324 Grodziczno	– działania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin
2.	Parafialno-Gminna Orkiestra Dęta Grodziczno	Grodziczno 9c, 13-324 Grodziczno	– działalność kulturalna na rzecz mieszkańców gminy, udział w imprezach promujących tradycje i kulturę regionalną
3.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi	Ostaszewo 16a, 13-324 Grodziczno	– aktywizacja i integracja mieszkańców wsi, organizacja imprez, działania na rzecz wszechstronnego rozwoju wsi Ostaszewo
4.	Stowarzyszenie Wędkarskie „Mroćkie Oko”	Mroćno 82, 13-308 Mroćno	– propagowanie wędkarstwa jako aktywnej formy wypoczynku, działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego
5.	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej w Grodzicznie	Grodziczno 17a, 13-324 Grodziczno	– organizowanie i propagowanie sportu kwalifikowanego wśród mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, rozwój różnych dyscyplin sportu i stałe podnoszenie jego poziomu,
6.	Gminny Klub Strzelecki „WEL”	Lorki 15a, 13-324 Grodziczno	
7.	Klub Sportowy „KS Mroćno”	Mroćno 22a, 13-308 Mroćno	
8.	Uczniowski Klub Sportowy „Fryga” przy SP w Zajączkowie	Zajączkowo 21a, 13-324 Grodziczno	– popularyzacja i wspieranie kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej, organizowanie pozalekcyjnego sportowego życia uczniów
9.	Gminna Rada Kobiet Wiejskich	Grodziczno 17a, 13-324 Grodziczno	– wspieranie i upowszechnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców
10.	Koło Gospodyń Wiejskich w Zwiniarzu	Zwiniarz 6b, 13-324 Grodziczno	– integracja i aktywizacja lokalnej społeczności, kultywowanie tradycji ludowej, szerzenie kultury kulinarnej, udział w imprezach promujących tradycje i kulturę
11.	Koło Gospodyń Wiejskich zs. w Grodzicznie	Grodziczno 16a, 13-324 Grodziczno	

12.	Koło Gospodyń Wiejskich w Zajączkowie	Zajączkowo 27, 13-324 Grodziczno	regionalną	
13.	Koło Gospodyń Wiejskich w Mrocznie	Mroczno 11, 13-308 Mroczno		
14.	Koło Gospodyń Wiejskich w Linowcu	Linowiec 40, 13-324 Grodziczno		
15.	Koło Gospodyń Wiejskich w Kuligach	Kuligi 34a, 13-324 Grodziczno		
16.	Koło Gospodyń Wiejskich w Montowie	Montowo 33A, 13-324 Grodziczno		
17.	Koło Gospodyń Wiejskich w Mroczeniu	Mroczenko 17, 13-308 Mroczno		
18.	Koło Gospodyń Wiejskich w Boleszynie	Boleszyn 23a, 13-308 Mroczno		
19.	Koło Gospodyń Wiejskich w Trzcinie	Trzcina 28, 13-308 Mroczno		
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kuligach	Kuligi 34A, 13-324 Grodziczno		– prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i organizacjami społecznymi, udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk, uświadamianie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz przygotowanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej, udział w obronie cywilnej, rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań w dziedzinie kultury, oświaty i sportu, wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lorkach	Lorki 15A, 13-324 Grodziczno		
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Świniarzu	Świniarz 8B, 13-324 Grodziczno		
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zajączkowie	Zajączkowo 5A, 13-324 Grodziczno		
24.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ostaszewie	Ostaszewo 16A, 13-324 Grodziczno		
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w Boleszynie	Boleszyn 23A, 13-308 Mroczno		
26.	Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzicznie	Grodziczno 16a, 13-324 Grodziczno		
27.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mroczeniu	Mroczenko, 13-308 Mroczno		
28.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mrocznie	Mroczno 36A, 13-308 Mroczno		
29.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kowalikach	Kowaliki, 13-308 Mroczno		
30.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zwiniarzu	Zwiniarz 6B, 13-324 Grodziczno		
31.	Ochotnicza Straż Pożarna w Trzcinie	Trzcina, 13-308 Mroczno		

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

Uczestnicy badania ankietowego wskazywali także organizacje pozarządowe, których w gminie brakuje, a które mogłyby integrować, aktywizować lokalną społeczność lub przyczyniać się do łagodzenia bądź rozwiązywania lokalnych problemów. W pierwszej kolejności wymieniono kluby sportowe i lokalne grupy wsparcia. Postulowano także

prowadzenie działań edukacyjnych i organizowanie szkoleń w zakresie działalności pozarządowej.

W 2017 r. w gminie Grodziczno funkcjonowały 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat zawiera poniższa tabela.

**Tabela 34. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2017 roku**

lp.	nazwa	adres
1.	Parafia p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Grodzicznie – Młodzieżowa Orkiestra Dęta – Parafialny Zespół Caritas	Grodziczno 9a, 13-324 Grodziczno
2.	Parafia p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Mrocźnie – schola dziewczęca – zespół charytatywny	Mroczo 17, 13-308 Mroczo
3.	Parafia p.w. Świętego Marcina Biskupa w Boleszynie	Boleszyn 9, 13-308 Mroczo
4.	Parafia p.w. Świętego Mikołaja Biskupa w Zwiniarzu	Zwiniarz 34, 13-324 Grodziczno

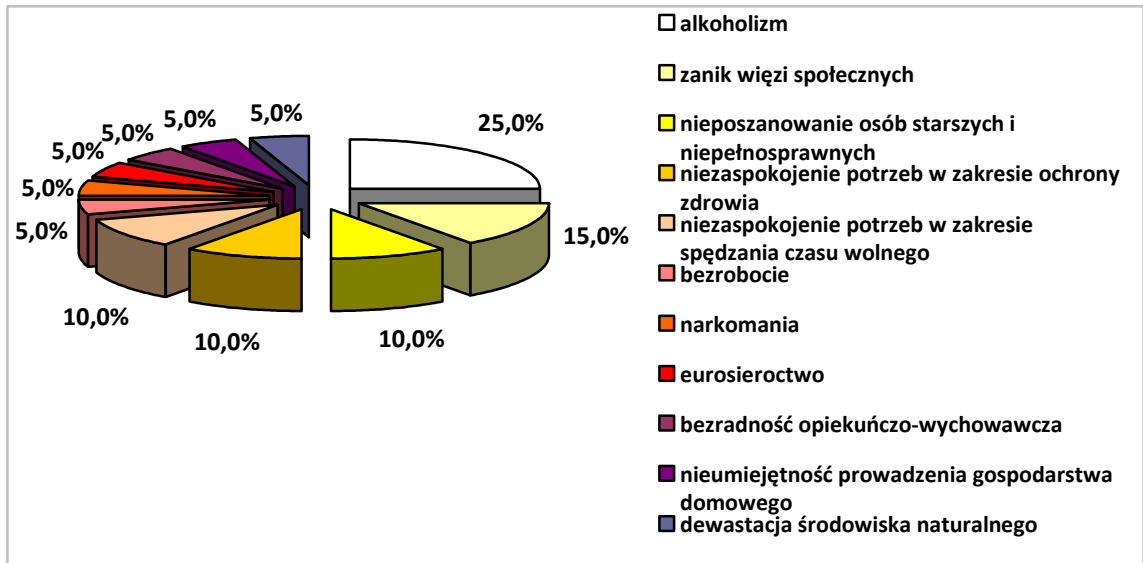
Dane Urzędu Gminy w Grodzicznie.

### **13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO**

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Grodziczno oraz określenia stopnia ich natężenia zostały przeprowadzone badania przy zastosowaniu ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. radnych, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, Kościoła) oraz mieszkańców gminy. W badaniu ankietowym wzięło udział 6 respondentów. Grupa badawcza nie była grupą reprezentatywną. W badaniu mogła wziąć udział każda osoba zainteresowana podzieleniem się opinią w zakresie określonym przez ankietę.

Uczestników badania poproszono na wstępie o wskazanie problemów i niekorzystnych zjawisk, które najbardziej uwidaczniają się w gminie. Respondenci mieli możliwość dokonania wielokrotnego wyboru odpowiedzi. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

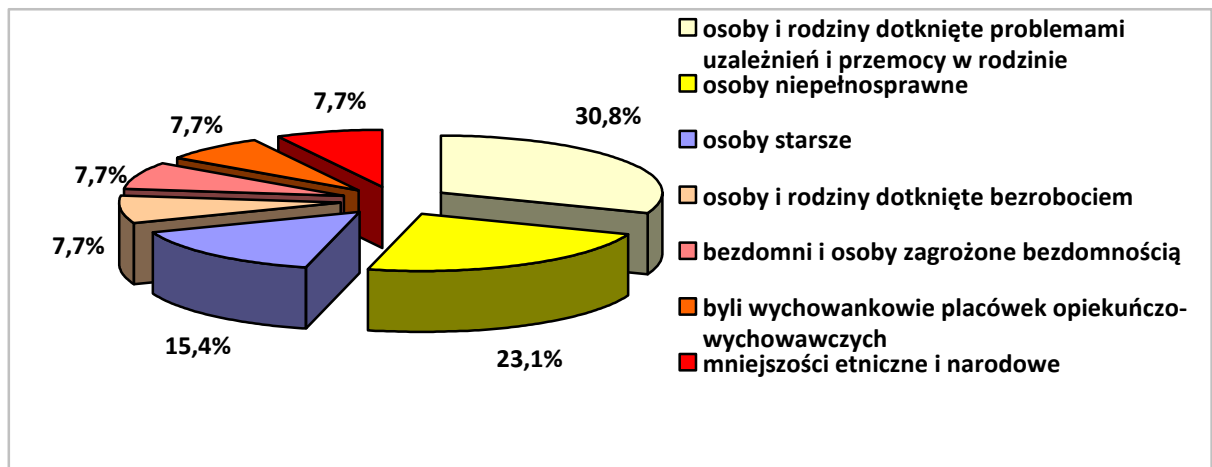


**Wykres 8. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, respondenci najczęściej wymieniali alkoholizm (25,0%) i zanik więzi społecznych (15,0%). Wskazywano też na nieposzanowanie osób starszych i niepełnosprawnych, niezaspokojenie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia oraz niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego (po 10,0%), a w dalszej kolejności na bezrobocie, narkomanię, eurosieroctwo, bezzadność opiekuńczo-wychowawczą, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego i dewastację środowiska naturalnego (po 5,0%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani podali kategorie osób, rodzin i grup mieszkańców, które są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

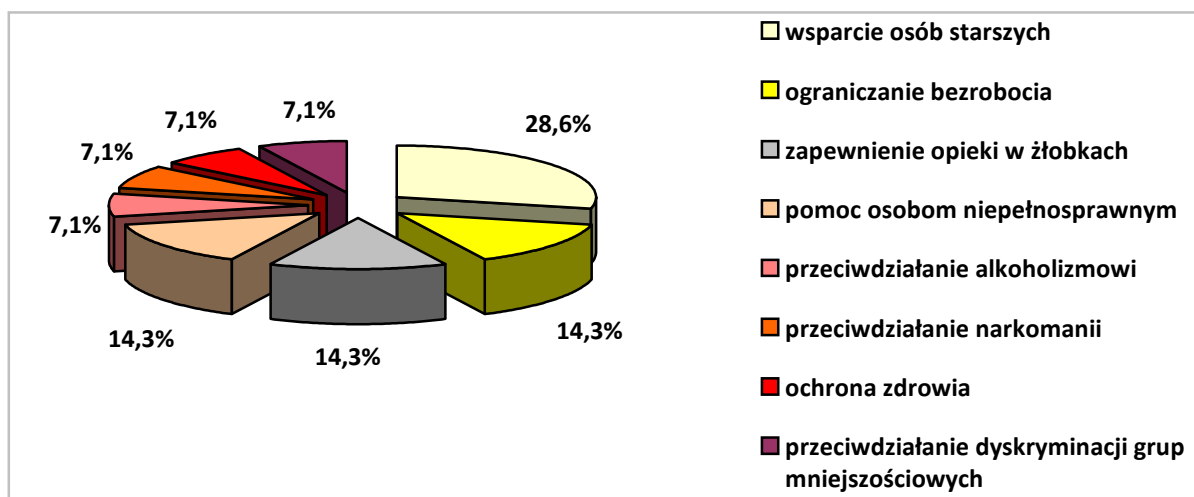
**Wykres 9. Jakimi osobami, rodzinami, grupami mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?**

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najczęściej wskazywaną przez badanych grupą najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym były osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (30,8%). Liczne wskazania odnosiły się do osób niepełnosprawnych (23,1%) i osób starszych (15,4%). Do często wskazywanych kategorii osób, rodzin i grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym zaliczono również osoby i rodziny dotknięte bezrobociem, bezdomnych i osoby zagrożone bezdomnością, byłych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz mniejszości etniczne i narodowe (po 7,7%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 10. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?**

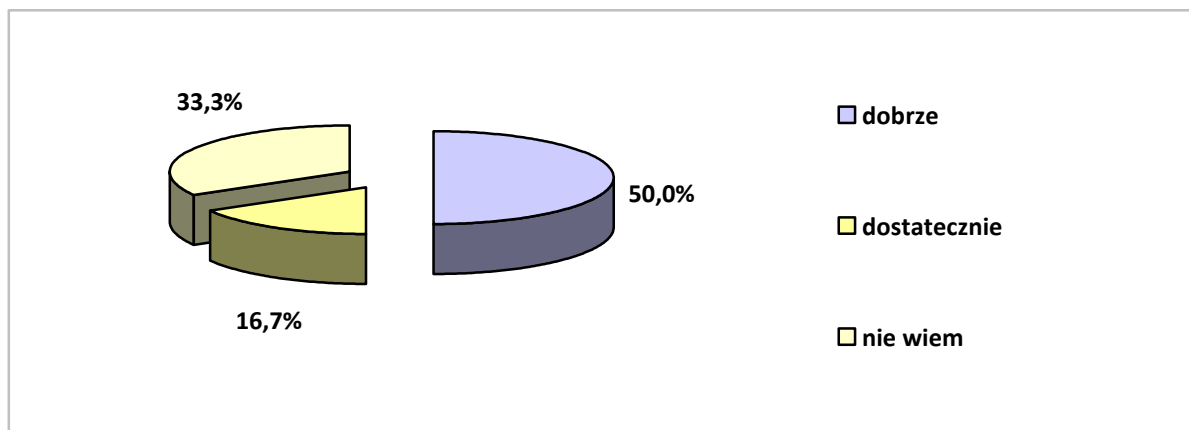


Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom w gminie jest najmniej zadowolająca przede wszystkim w takich obszarach, jak: wsparcie osób starszych (28,6%), ograniczanie bezrobocia, zapewnienie opieki w żłobkach i pomoc osobom niepełnosprawnym (po 14,3%), a także przeciwdziałanie alkoholizmowi, przeciwdziałanie narkomanii, ochrona zdrowia oraz przeciwdziałanie dyskryminacji grup mniejszościowych (po 7,1%).

W sondażu poruszono także kwestię oceny realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu oraz działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania temu zjawisku i poprawy sytuacji osób i rodzin nim dotkniętych. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu.

### Wykres 11. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem połowy respondentów realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu są dobre, a kolejne 20,0% pytanym określiło je jako dostateczne. Opinii w tej sprawie nie przedstawiła jedna trzecia badanych. Nikt z ankietowanych nie stwierdził, że są one niedostateczne.

Wskazując działania, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania ubóstwu i poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych ubóstwem, uczestnicy badania postulowali najczęściej organizowanie zbiórek i akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich (np. podczas festynów), prowadzenie aktywizacji zawodowej oraz współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami.

### Jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji i zaspokojenia potrzeb osób i rodzin wymagających wsparcia?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na wsparcie rodzin z problemami. W tym kontekście badani wskazywali na potrzebę zapewnienia im dostępu do specjalistycznej pomocy, zwiększenie i rozszerzenie wsparcia asystentów rodziny, skuteczną pomoc w znalezieniu zatrudnienia na terenie gminy (szczególnie dla kobiet) oraz informowanie o jednostkach pomocowych i formach wsparcia. Za równie ważne uznali również systematyczne monitorowanie sytuacji w rodzinach oraz edukację społeczeństwa.

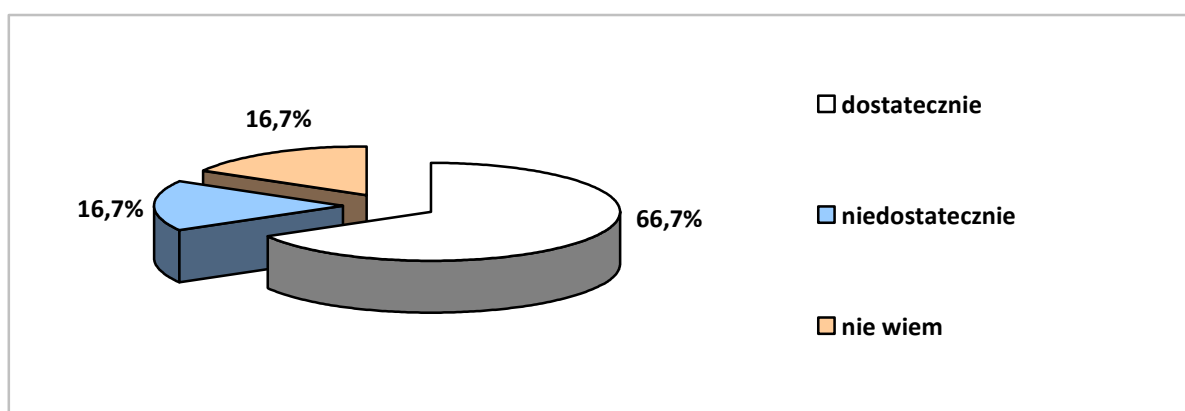
### Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie, bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą

w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania lokalnych problemów społecznych, w tym problemów rodzin i dzieci. W pierwszej kolejności zaliczono do nich: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy i Radę Gminy, Policję oraz placówki oświatowe.

Uczestników badania poproszono o ocenę komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami oraz o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy przepływu informacji pomiędzy nimi. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami.

#### **Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według większości (66,7%) ankietowanych komunikacja między władzami samorządowymi a mieszkańcami jest dostateczna. Jednocześnie 16,7% respondentów uznało ją za niedostateczną. Taki sam odsetek badanych nie wyraził opinii w tej kwestii.

Odpowiadając na pytanie, jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy przepływu informacji pomiędzy władzami a mieszkańcami, ankietowani wymieniali najczęściej: systematyczne organizowanie otwartych spotkań i zebrań z nieograniczoną możliwością przedstawiania opinii przez społeczność lokalną, przeprowadzanie referendów w najważniejszych dla gminy sprawach oraz zachęcanie mieszkańców do przekazywania swoich uwag na temat proponowanych działań.

#### **Jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu integrowania społeczności lokalnej?**

W odpowiedzi na pytanie o działania integrujące społeczność lokalną, uczestnicy badania szczególny nacisk położyli na organizowanie imprez integracyjnych (np. festynów, ognisk), wydarzeń artystycznych i kulturalnych oraz zawodów sportowych i rekreacyjnych (np. wspólne spływy kajakowe), a także wyjazdów i wycieczek. Wspomniano również o promowaniu przedsięwzięć innych niż dożynki gminne.

### **Jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup mieszkańców?**

Wśród działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu respondenci wskazywali najczęściej na skuteczne wsparcie w walce z uzależnieniami, zwiększenie pomocy dla najbardziej potrzebujących i najsłabszych grup mieszkańców, organizowanie spotkań integracyjnych, przybliżanie społeczeństwu wiedzy na temat potrzeb osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, zapobieganie agresji, także słownej oraz prowadzenie działań zmierzających do akceptacji inności, otwartości i tolerancji. Zaproponowano także udzielanie pomocy w rozwijaniu kompetencji związanych z nowoczesnymi technologiami np. Internetem.

## **14. BEZROBOCIE**

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim, w latach 2015-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie spadała: 268 osób na koniec 2015 roku, 199 osób na koniec roku następnego, 169 osób na koniec roku 2017. Podobnie, zmniejszał się udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba wyniosła odpowiednio: 153 (w stosunku do 115 mężczyzn) na koniec 2015 r., 120 (w stosunku do 79 mężczyzn) na koniec 2016 r. i 102 (w stosunku do 67 mężczyzn) na koniec 2017 r. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 35. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2015-2017**

	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
liczba bezrobotnych w gminie	268	199	169
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	6,88%	5,08%	4,31%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	153	120	102
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	57,09%	60,30%	60,36%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2015-2017 w powiecie nowomiejskim, województwie warmińsko-mazurskim i w kraju.

**Tabela 36. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2015-2017**

	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
stopa bezrobocia w powiecie nowomiejskim	15,1%	10,8%	8,5%

stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim	16,2%	14,2%	11,7%
stopa bezrobocia w kraju	9,7%	8,2%	6,6%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim i Głównego Urzędu Statystycznego.

W rozpatrywanym okresie stopa bezrobocia w powiecie nowomiejskim była wyższa niż w skali całego kraju, niższa natomiast niż skala bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim. Zarówno w powiecie, województwie jak i w kraju poziom bezrobocia sukcesywnie malał w trakcie rozpatrywanego okresu.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2017 r. przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 37. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia**

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	31	23	74,19%
25-34 lata	57	44	77,19%
35-44 lata	27	17	62,96%
45-54 lata	24	7	29,17%
55-59 lat	22	11	50,00%
60 lat i więcej	8	–	–
czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	19	4	21,05%
1-3 miesiące	56	28	50,00%
3-6 miesięcy	26	17	65,38%
6-12 miesięcy	17	11	64,71%
12-24 miesiące	31	22	70,97%
powyżej 24 miesięcy	20	20	100,00%
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
bez stażu	20	15	75,00%
do 1 roku	27	21	77,78%
1-5 lat	53	39	73,58%
5-10 lat	32	19	59,38%
10-20 lat	23	7	30,43%
20-30 lat	12	1	8,33%

30 lat i więcej	2	–	–
<b>wykształcenie</b>	<b>liczba bezrobotnych</b>		<b>udział kobiet (w %)</b>
	<b>ogółem</b>	<b>kobiet</b>	
wyższe	21	11	52,38%
policealne i średnie zawodowe	25	17	68,00%
średnie ogólnokształcące	15	9	60,00%
zasadnicze zawodowe	57	41	71,93%
gimnazjalne i niższe	51	24	47,06%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim.

Na koniec 2017 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (57 osób), osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (56 osób), osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat (53 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (57 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (51 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób pozostających bez zatrudnienia długotrwale – powyżej 24 miesięcy (100%) i od 12 do 24 miesięcy (70,97%), osób z niewielkim doświadczeniem zawodowym do 1 roku (77,78%) i bez stażu pracy (75,00%) oraz osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (71,93%), a także osób w wieku 25-34 lata (77,19%) i 18-24 lata (74,19%).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby mające za sobą kilka lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. Nie należy również zapominać o osobach z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy.

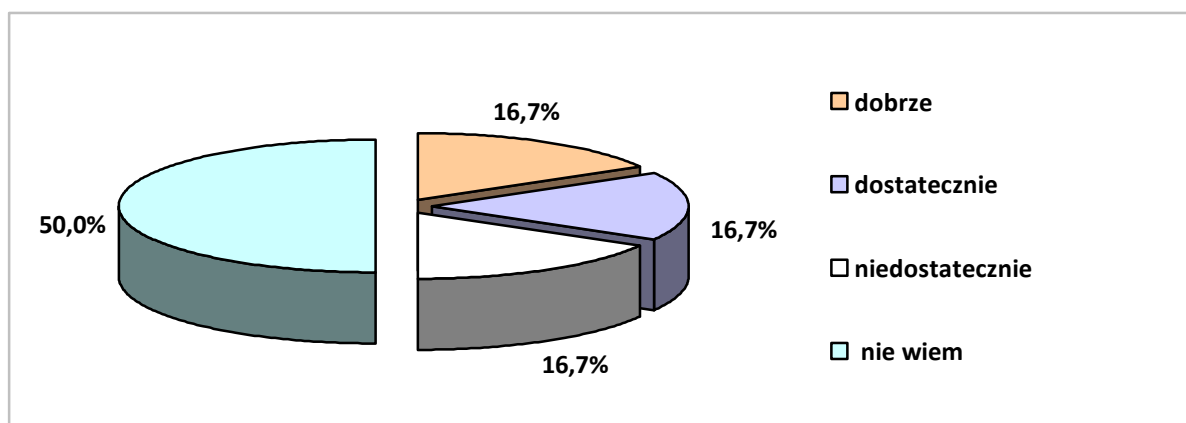
Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na dokończenie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Brak zatrudnienia, co budzi zadowolenie, nie jest najważniejszym problemem społecznym na terenie gminy. Nie należy jednak zapominać, że pozostawanie bez pracy prowadzi zwykle do powstawania kolejnych problemów, wśród których bardzo dotkliwie odczuwanym przez doświadczonych nim osoby i rodziny jest radykalne obniżenie statusu materialnego. Może to być powodem rozlicznych dysfunkcji, ograniczania udziału w życiu społecznym, utraty możliwości realizowania planów życiowych i rozwoju. W 2017 r.

w gminie Grodziczno odnotowano spadek poziomu bezrobocia, ale w dalszym ciągu jest on jednak dość wysoki. Problemy, jakie powoduje brak zatrudnienia, odciskają silne piętno w życiu i świadomości dotkniętych bezrobociem osób, rodzin i całych środowisk. Sytuacja ta wymaga uwagi ze strony instytucji pomocowych i służb społecznych, przed którymi stoi trudne zadanie w zakresie niwelowania skutków bezrobocia.

Uczestników badania poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 33,4% ankietowanych działania realizowane w gminie w zakresie przeciwdziałania bezrobociu są dobre lub dostateczne. Jednocześnie 16,7% respondentów stwierdziło, że są one niedostateczne. Połowa badanych nie przedstawiła opinii w tej sprawie.

Kolejne pytanie dotyczyło działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu i poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych bezrobociem. Uczestnicy badania najczęściej postulowali organizowanie kursów podnoszących kwalifikacje i szkoleń zapewniających zdobycie nowego zawodu, dostosowanych do aktualnych potrzeb rynku, rozszerzenie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, organizowanie prac interwencyjnych dla osób niezaradnych życiowo oraz poprawę komunikacji poprzez uruchomienie nowych połączeń autobusowych.

## 15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem



cen mieszkań oraz dysfunkcyjnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych, zaniebujących obowiązków opieki następczej. Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie. Przybiera ona formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek) i finansowego. W latach 2015-2017 pomocą GOPS-u obejmowano po 1 osobie bezdomnej w każdym roku.

Na terenie gminy nie funkcjonują schroniska dla bezdomnych. Gmina nie dysponuje również mieszkaniem chronionym dla osób bezdomnych.

## 16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Grodziczno w latach 2015-2017.

**Tabela 38. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2015-2017 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie**

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	78 200,00	82 500,00	76 670,00
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	5 000,00	4 000,00	4 000,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0,00	800,00	1 900,00
<b>razem</b>	<b>83 500,00</b>	<b>83 700,00</b>	<b>82 570,00</b>

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grodzicznie.

W latach 2015-2017 r. kwoty przeznaczane na walkę z alkoholizmem ulegały wahaniom (78 200,00 zł w 2015 r., 82 500,00 zł w 2016 r., 76 670,00 zł w 2017 r.), natomiast środki mające służyć przeciwdziałaniu narkomanii w 2015 r. wyniosły 5 000,00 zł, a w latach 2016-2017 utrzymywały się na takim samym poziomie (po 4 000,00 zł). W 2015 r. nie przeznaczono odrębnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, natomiast w latach 2016-2017 kwoty te zwiększały się (z 800,00 zł do 1 900,00 zł).

Mieszkańcy gminy Grodziczno mogą korzystać ze wsparcia instytucji w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz świetlic szkolnych realizujących program opiekuńczo-wychowawczy na terenie gminy. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 39. Wykaz jednostek udzielających wsparcia z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie działających na terenie gminy**

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Grodziczno 17A, 13-324 Grodziczno
2.	Punkt Konsultacyjny	
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	
5.	Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie – Ośrodek Zdrowia w Nowym Grodzicznie	Nowe Grodziczno 17B, 13-324 Grodziczno

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Funkcjonujący na terenie gminy Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym oraz dotkniętych przemocą w rodzinie prowadzi nieodpłatne konsultacje indywidualne psychologa i instruktora terapii uzależnień. W analizowanym roku udzielono 228 porad, z których skorzystały 102 osoby, w tym:

58 osób z problemem alkoholowym – 113 porad,

29 dorosłych członków rodzin osoby z problemem alkoholowym – 84 porady,

11 osób doznających przemocy w rodzinie – 22 porady,

4 osoby stosujące przemoc – 9 porad.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności GKRPA w gminie Grodziczno w latach 2015-2017 przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 40. Lokalny rynek napojów alkoholowych w gminie w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	27	23	22
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	1	1	–
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	27	15	15
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	–	–	–
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	27	15	14
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	–	–	–

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grodzicznie.

W 2017 r. na terenie gminy funkcjonowały 22 punkty sprzedaży napojów alkoholowych. W analizowanym roku wydano 15 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i 14 pozytywnych opinii w sprawie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W 2017 r. nie wydano ani jednej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, nie wydawano także negatywnych opinii w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, nie przeprowadzano również kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

**Tabela 41. Działalność GKRPA w latach 2015-2017 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie**

	2015	2016	2017
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	31	29	36
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	11	10	14
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	39	26	37
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	43	30	40
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	–	–	–

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grodzicznie.

W ramach podejmowanych działań w 2017 r. GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu z 36 osobami oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 14 osób.

Jeśli chodzi o przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, to w 2017 r. GKRPA skontaktowała się z 37 osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, natomiast na terapię dla sprawców przemocy w rodzinie skierowano w 2017 r. 40 osób.

W analizowanym roku GKRPA finansowała działalność grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie. W ramach prowadzonych działań profilaktycznych zorganizowano w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie gminy spektakle profilaktyczne, w których uczestniczyło 212 uczniów, festyny i imprezy plenerowe z udziałem 61 osób, zajęcia sportowe dla 48 uczestników oraz kolonie i obozy z zajęciami profilaktycznymi, w których wzięło udział 48 osób. Na terenie gminy realizowano także programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży, w których uczestniczyło 718 uczniów, 81 nauczycieli oraz 214 rodziców. W gminnych placówkach oświatowych realizowano także programy z zakresu przeciwdziałania narkomanii – „Archipelag skarbów” i „Program Domowych Detektywów”, w którym udział wzięło 657 uczniów, 72 nauczycieli i 81 rodziców.

Zespół Interdyscyplinarny w gminie Grodziczno został powołany Zarządzeniem Wójta Gminy w sierpniu 2011 r. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. W 2017 r. odbyło się 6 posiedzeń całego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 98 posiedzeń w ramach grup roboczych. Podczas prac Zespołu rozmawiano na temat zjawiska przemocy na terenie gminy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli 40 procedur „Niebieska Karta” (39 sporządzonych przez Policję i 1 sporządzoną przez pracowników GOPS-u) wśród rodzin z gminy Grodziczno. W związku z podjętymi działaniami członków grupy roboczej i przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego – w 2017 r. „Niebieską Kartę” zamknięto w 29 rodzinach. W 2017 r. z powodu przemocy w rodzinie toczyły się 2 sprawy sądowe, z których 1 zakończyła się wyrokiem w zawieszeniu, a jedna została umorzona.

**Tabela 42. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2015-2017**

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	15	15	16
liczba spotkań ZI w ciągu roku	5	6	6
liczba spotkań grup roboczych	96	84	98
<b>liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”</b>	<b>43</b>	<b>30</b>	<b>40</b>
<sup>w tym</sup> sporządzone przez Policję	41	27	39
<sup>w tym</sup> sporządzonych przez pracowników OPS-u	2	1	1

<b>liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”</b>	<b>31</b>	<b>21</b>	<b>29</b>
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	2	2	2
<b>liczba spraw sądowych z powodu przemocy w rodzinie</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>2</b>
w tym zakończonych wyrokiem	1	1	1
w tym skazującym na osadzenie w zakładzie karnym	0	0	0
w tym zakończonych wyrokiem w zawieszeniu	1	1	1
w tym umorzonych	3	2	1

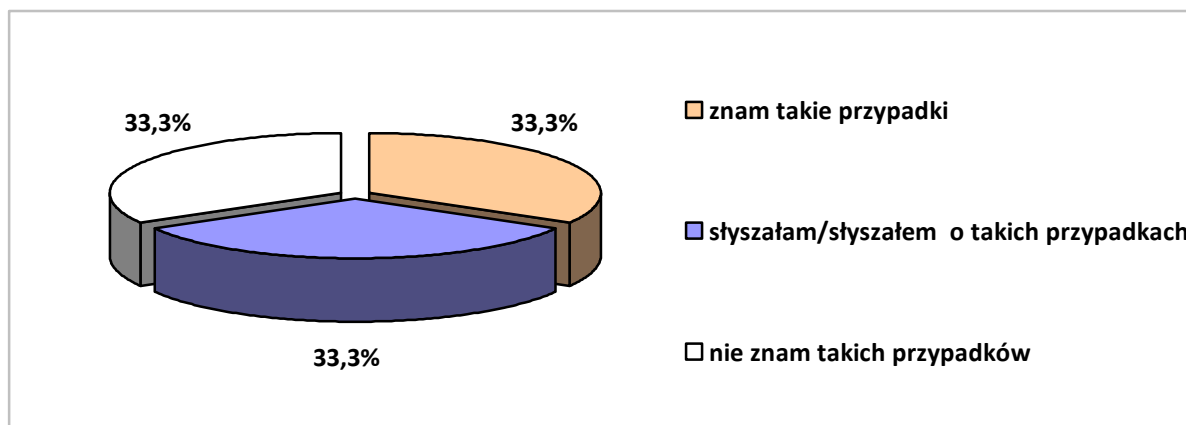
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

Osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie pomoc świadczy również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 5 rodzinom (10 osób w rodzinach) w 2015 r., 4 rodzinom (5 osób w rodzinach) w 2016 r. i także 4 rodzinom (5 osób w rodzinach) w 2017 r. Przemoc w rodzinie była przyczyną przyznania wsparcia 1 rodzinie (3 osoby w rodzinie) w 2015 r. i w 2016 r. W analizowanym okresie pomocy z powodu narkomanii nie udzielano.

Warto dodać, że mieszkańcy mogą również korzystać ze wsparcia instytucji w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie poza gminą – są to: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim i działający przy nim Ośrodek Wsparcia Rodziny i Dziecka oraz Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Nowym Mieście Lubawskim.

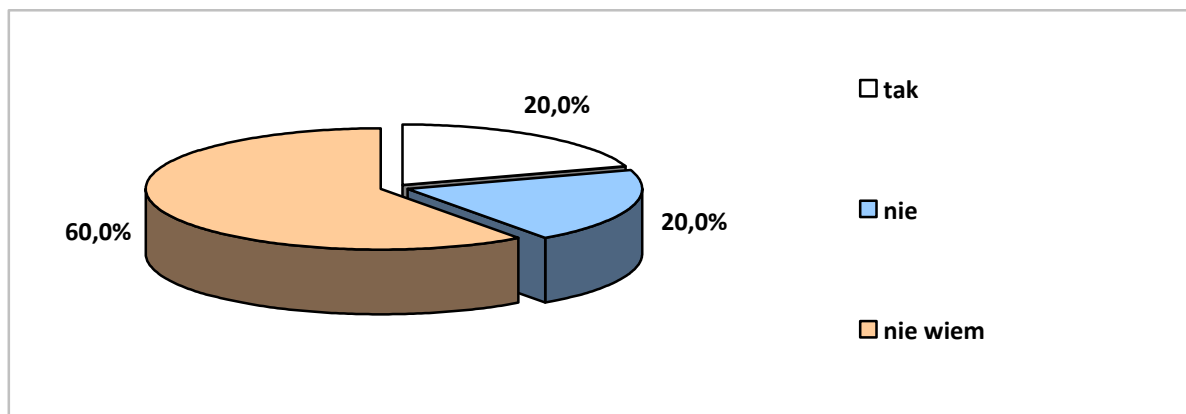
Ankietowani odnieśli się także do zjawiska przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

**Wykres 14. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

**Wykres 15. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jedna trzecia respondentów stwierdziła, że zna takie przypadki i taki sam odsetek badanych przyznał, że o takich przypadkach słyszał. Odminną opinię wyraziła również jedna trzecia ankietowanych. Odpowiadając na pytanie, czy istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, 20,0% badanych odpowiedziało twierdząco. Przeciwnego zdania było także 20,0% ankietowanych. Najwięcej respondentów (60,0%) nie było w stanie tego ryzyka ocenić.

## 17. SYTUACJA DZIECKA

Badania ankietowe przeprowadzone w funkcjonujących na terenie gminy placówkach oświatowych pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Do analizy przedłożono 5 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych, nauczycieli lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowych i wychowawczych:

- Szkoła Podstawowa w Nowym Grodzicznie (liczba uczniów: 410, liczba nauczycieli: 36),
- Szkoła Podstawowa w Mroczynie (liczba uczniów: 287, liczba nauczycieli: 27),
- Szkoła Podstawowa w Boleszynie (liczba uczniów: 49, liczba nauczycieli: 12),
- Szkoła Podstawowa w Zajączkowie (liczba uczniów: 84, liczba nauczycieli: 14),
- Szkoła Podstawowa w Zwiniarzu (liczba uczniów: 75, liczba nauczycieli: 9),

## **Zasoby i oferta szkolna**

Z analizy ankiety wynika, że 2 placówki zatrudniają pedagoga (brak wskazań w Szkole Podstawowej w Boleszynie i Szkole Podstawowej w Zajączkowie, natomiast w Szkole Podstawowej w Zwiniarzu z porad pedagoga można skorzystać raz w miesiącu). Cztery szkoły zapewniają opiekę logopedy (brak wskazania w Szkole Podstawowej w Zwiniarzu). Z pomocy doradcy zawodowego mogą korzystać uczniowie Szkoły Podstawowej w Mrocźnie i Szkoły Podstawowej w Boleszynie. Doraźną opiekę pielęgniarską mają tylko uczniowie Szkoły Podstawowej w Boleszynie oraz Szkoły Podstawowej w Zwiniarzu (raz na dwa tygodnie). Ani jedna placówka nie zatrudnia psychologa.

Wszystkie szkoły prowadzą dożywianie uczniów. Ogół placówek posiada dostęp do Internetu. Większość szkół zapewnia dzieciom i młodzieży dostęp do sali gimnastycznej (SP w Zwiniarzu dysponuje salą zastępczą) i boiska sportowego (brak wskazania w SP w Zajączkowie). W ani jednej z nich nie funkcjonują klasy integracyjne. Cztery placówki zapewniają dzieciom opiekę w ramach zajęć świetlicowych (w SP w Boleszynie nie ma obecnie takiej potrzeby). Trzy placówki umożliwiają uczniom nauczanie indywidualne (brak wskazań w SP w Zajączkowie i SP w Boleszynie).

Ankietowane szkoły oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, matematyczne, fizyczne, chemiczne, humanistyczne, językowe, informatyczne, artystyczne, taneczne, plastyczne, muzyczne, gitarowe, sportowe, SKS, cyrkowe, szachowe, regionalne, rozwijające kreatywność oraz harcerstwo).

Jednocześnie jednostki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze (5), korekcyjno-kompensacyjne (5), logopedyczne (5), socjoterapeutyczne (1), rewalidacyjne (5), jak również zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz terapeutyczne.

## **Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny**

Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny identyfikowano, wypełniając zamknięte katalogi zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych, obejmujące 12 i 6 zmiennych. Uczestnik badania stwierdzał ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

**Tabela 43. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2016/2017**

nieakceptowalne zachowania i zjawiska patologiczne	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie stwierdzono
palenie papierosów	6	3
sięganie po alkohol	–	5
sięganie po narkotyki	–	5
niszczenie mienia szkolnego	7	2
kradzieże na terenie szkoły	1	4
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	13	2
udział w grupach negatywnych	1	4
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	37	–
autoagresja	1	4
ucieczki z domu	–	5
przestępczość ujawniona	–	5
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	2	4

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej występujących wśród uczniów zachowań negatywnych należały: agresja i przemoc w grupie rówieśniczej oraz dyskryminacja w grupie rówieśniczej, niszczenie mienia szkolnego, sięganie po papierosy, przypadki wymagające nadzoru kuratora, kradzieże na terenie szkoły, udział w grupach negatywnych i autoagresja. Jeden z uczestników badania potwierdził wzrost negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych w ciągu ostatnich trzech lat, natomiast przedstawiciele trzech badanych placówek tego wzrostu nie zauważyli. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miał jeden z uczestników badania.

**Tabela 44. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy**

dysfunkcje i patologie rodziny	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	8	1
zaniedbanie	4	3
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	3	3
przemoc w rodzinie	3	4
wykorzystywanie seksualne dzieci	1	4
przestępczość	–	5

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.



Jeśli chodzi o zjawiska patologiczne w otoczeniu rodzinnym uczniów, uczestnicy badania potwierdzili przypadki bezradności opiekuńczo-wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego, zaniedbań, uzależnień i przemocy w rodzinie oraz, co budzi szczególne zaniepokojenie, przypadek wykorzystywania seksualnego dziecka. Zdaniem przedstawicieli trzech placówek w ostatnich trzech latach nie zwiększyła się liczba przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów, natomiast dwóch respondentów nie potrafiło wypowiedzieć się w tej kwestii.

### **Współpraca szkoły z rodzicami uczniów**

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się zebrania ogólne, wywiadówki klasowe, spotkania i konsultacje indywidualne z wychowawcami, nauczycielami i dyrekcją, a także kontakty telefoniczne. Szkoły organizują pogadanki, warsztaty i szkolenia dla rodziców, prowadzone są zajęcia z zakresu pedagogizacji oraz spotkania z psychologami z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Rodzice aktywnie uczestniczą w życiu szkoły, biorąc udział w przygotowaniu uroczystości klasowych i szkolnych, pomagają w organizowaniu imprez szkolnych, jak również opiniują dokumenty szkolne.

### **Współpraca szkoły z instytucjami i organizacjami**

Współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny została także uznana za zadowalającą przez uczestników badania. Do podmiotów tych zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Nowym Mieście Lubawskim, Policję, Ośrodek Zdrowia w Mrocznie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ochotniczą Straż Pożarną, PCK, Sąd Rejonowy Wydział ds. Nieletnich w Nowym Mieście Lubawskim, Starostwo Powiatowe, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Grodzicznie, Koła Gospodyń Wiejskich, Nadleśnictwo Iława, Rady Rodziców, Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, parafie i uczelnie wyższe.

### **Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin ubogich**

Szkoły zapewniają uczniom z rodzin ubogich wszechstronne wsparcie materialne i finansowe, m.in. dożywianie dzieci i młodzieży, darmową herbatę, dofinansowanie wycieczek oraz programy stypendialne i zwolnienie z opłat ubezpieczeniowych PZU. W ramach współpracy z PCK przekazywane są paczki świąteczne, organizowane są zbiórki pieniędzy oraz finansowane są „Wyprawki dla żaka”. Placówki współpracują w tym zakresie

z instytucjami pomocowymi, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa oraz Urzędem Gminy.

### **Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie**

W ramach działań szkół na rzecz uczniów z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień i przemocy ankietowani wymienili m.in. obejmowanie wsparciem psychologiczno-pedagogicznym (poradnictwo, terapie i konsultacje ze specjalistami), organizowanie spotkań oraz szkoleń i pogadanek dla rodziców, a także kierowanie i pomoc w nawiązywaniu kontaktów z odpowiednimi instytucjami pomocowymi i specjalistycznymi funkcjonującymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.

### **Działania niezbędne do pełniejszego rozpoznania problemów uczniów**

Określając działania niezbędne do przeprowadzenia w celu pełniejszego rozpoznania problemów uczniów, respondenci wskazywali na konieczność prowadzenia badań ankietowych w celu określenia skali problemów, właściwego ich zdiagnozowania oraz opracowania metod przeciwdziałania narkomanii i ryzykownych zachowań uczniów, zatrudnienia w placówkach pedagoga lub psychologa, doskonalenia umiejętności kontaktu i komunikacji nauczycieli z uczniami, organizowania warsztatów prowadzonych przez psychologa, spotkań z rodzicami i rozmów na godzinach wychowawczych, a także utworzenia świetlicy środowiskowej. Za niezbędne uznano również kontynuowanie współpracy z instytucjami pomocowymi i zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Według przedstawiciela jednej z placówek podejmowane działania są wystarczające.

### **Działania niezbędne do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie**

Wśród działań niezbędnych do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie, przedstawiciele placówek oświatowych wymienili potrzebę przeprowadzenia badań ankietowych w celu właściwego zdiagnozowania problemów, monitorowania sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie tymi zjawiskami, organizowania warsztatów z rodzicami i uczniami, kontynuowania współpracy oraz usprawnienia przepływu informacji między placówkami oświatowymi i instytucjami pomocowymi zajmującymi się problemami rodzin. Przedstawiciel jednej placówki uznał działania prowadzone przez szkołę w celu rozpoznania problemów rodzin uczniów za wystarczające.

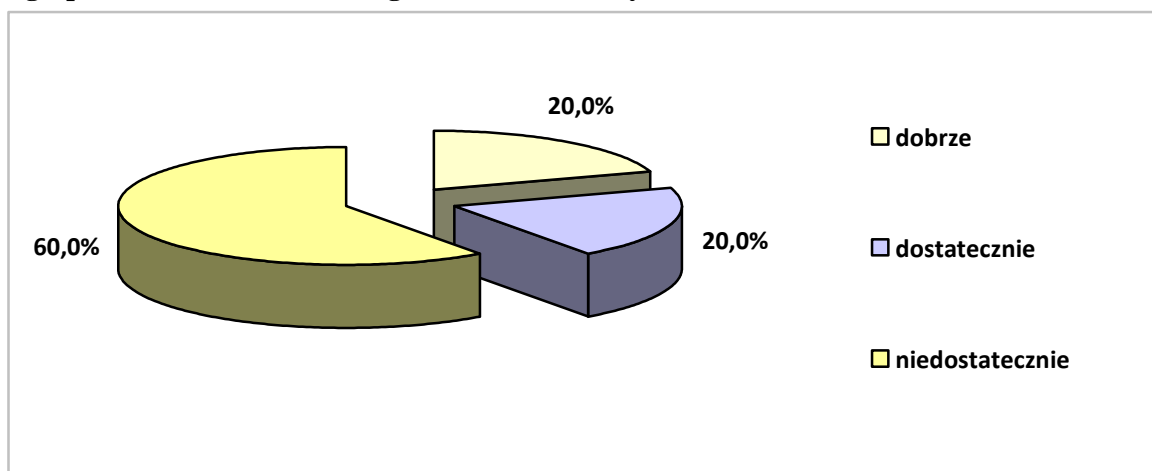
### Działania konieczne do przeprowadzenia w celu usprawnienia funkcjonowania placówki

Według uczestników badania niezbędne jest realizowanie programów „Szkoła dla rodziców” i Szkoła dla wychowawców”, zadaniem których jest poprawa komunikacji między rodzicami i wychowawcami, organizowanie szkoleń dla nauczycieli i zajęć pozalekcyjnych dla uczniów, zwiększenie budżetu na pomoce dydaktyczne i modernizowanie pracowni komputerowych oraz rozszerzenie współpracy z instytucjami pomocowymi (PCPR, GOPS, Policja). Niektórzy ankietowani postulowali także zrezygnowanie z łączenia klas, szczególnie na lekcjach z przedmiotów egzaminacyjnych, zapewnienie dostępu do większej sali gimnastycznej oraz przeniesienie biblioteki publicznej poza teren szkoły. Zdaniem jednego z respondentów podejmowane działania są wystarczające i adekwatne do rozpoznanych sytuacji i potrzeb.

### Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie w opinii mieszkańców

Uczestników badania poproszono także o wyrażenie opinii na temat organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 16. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie zostały ocenione negatywnie przez 60% respondentów. Jednak 20% ankietowanych uznało, że są one dobre, a kolejne 20,0% badanych stwierdziło, że są dostateczne.

Ankietowani zgłaszali także propozycje działań, które należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży. Najczęściej postulowali rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (np. sportowych, języków obcych) i pozaszkolnych, tworzenie klubów sportowych i klubokawiarni oraz organizowanie zajęć w świetlicach wiejskich.

## 18. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

W ostatnich latach liczba osób w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się w gminie na podobnym, wysokim poziomie. Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

**Tabela 45. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba mieszkańców gminy ogółem	6 574	6 585	6 592
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 218	1 205	1 196
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	18,53%	18,30%	18,14%

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2015-2017 ulegał niewielkiemu spadkowi; wynosił on odpowiednio: 18,53%, 18,30% i 18,14%.

Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie w 2017 r. było 16 osób w wieku 61-70 lat oraz 13 osób w wieku 71 lat i więcej.

W ramach swojej działalności GOPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Liczba osób, którym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie przyznawał tego rodzaju świadczenie, systematycznie rosła: 6 osób w 2015 r., 10 osób w 2016 r. i 11 osób w 2017 r. Ośrodek świadczył także specjalistyczne usługi opiekuńcze, którymi objęto 1 osobę w 2017 r.

Warto dodać, że na terenie gminy, w miejscowości Nowe Grodziczno działa Dom Pomocy Społecznej, będący jednostką organizacyjną powiatu nowomiejskiego. Placówka dysponuje 43 miejscami. Aktualnie na usługi czekają 3 osoby, a okres oczekiwania to 3 miesiące.

Ponadto seniorzy z gminy Grodziczno uczestniczą w zajęciach Uniwersytetu III Wieku w Nowym Mieście Lubawskim, którego celem jest m.in. rozwijanie sprawności intelektualnej i fizycznej osób starszych, aktywizacja społeczna i poprawa jakości życia osób starszych, wykluczonych i niepełnosprawnych, upowszechnianie kultury i sportu wśród seniorów. Na terenie gminy nie funkcjonuje klub seniora.

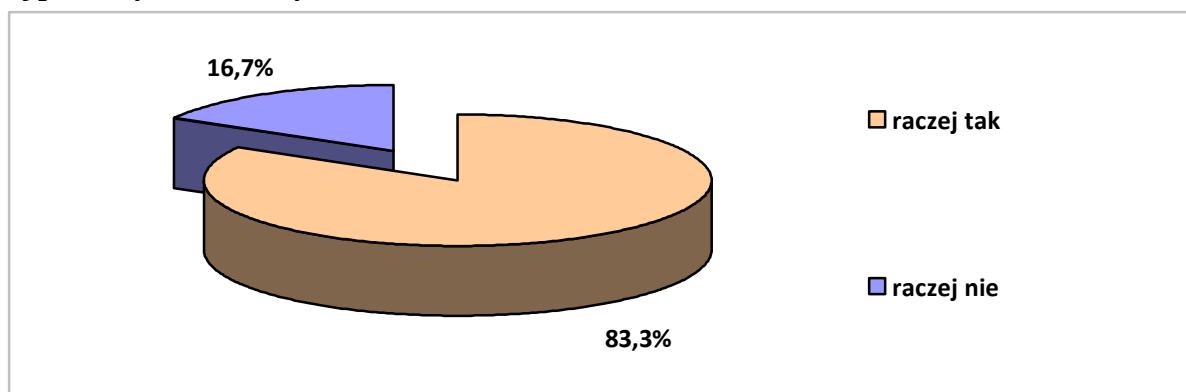
Z przeprowadzonego na potrzeby niniejszego opracowania badania ankietowego wynika, że 15,4% uczestników badania uznało osoby starsze za grupę najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a działania podejmowane w gminie na rzecz wsparcia osób starszych wskazało jako najbardziej niezadowolające aż 28,6% respondentów.

Identyfikując problemy, jakie dotyczą osób starszych w gminie, respondenci wskazywali najczęściej trudności komunikacyjne (np. problemy z dojazdem do ośrodka zdrowia), niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów, samotność, marginalizację i wykluczenie społeczne oraz trudną sytuację ekonomiczną, a także brak poszanowania przez resztę społeczeństwa.

Wskazując działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób starszych, najczęściej postulowano ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów, wzmocnienie opieki instytucjonalnej nad seniorami, zorganizowanie wolontariatu, utworzenie nowych połączeń autobusowych, szczególnie dla mniejszych miejscowości, a także podejmowanie działań aktywizujących i integrujących osoby starsze (np. chór, wieczór z robótkami ręcznymi).

Zdaniem zdecydowanej większości (83,3%) respondentów w działaniach realizowanych na terenie gminy raczej uwzględnia się potrzeby osób starszych. Przeciwnego zdania było 16,7% badanych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 17. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Taki podział wskazań może sugerować, iż problemy osób starszych są dostrzegane przez jej mieszkańców, a działania adresowane do seniorów zostały pozytywnie ocenione przez większość ankietowanych. Z pewnością dla lepszego rozpoznania potrzeb osób starszych w gminie należałoby przeprowadzić odpowiednie badania adresowane tylko i wyłącznie do tej grupy wiekowej, bowiem 50,00% uczestników badania przeprowadzonego na potrzeby opracowania dokumentu strategii rozwiązywania problemów społecznych to osoby poniżej 55. roku życia, a 33,33% to osoby z grupy wiekowej 56-65 lat, natomiast

osoby powyżej 65. roku życia, czyli najbardziej uwrażliwione na kwestie odnoszące się do grupy seniorów nie były w ogóle reprezentowane.

## 19. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy wykorzystano dane ze spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2002 roku w gminie Grodziczno mieszkało ogółem 1 067 osób niepełnosprawnych. Było wśród nich 580 kobiet i 487 mężczyzn. W ramach ogólnej liczby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w gminie odnotowano 936 osób niepełnosprawnych prawnie i 131 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił 17,0%.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie wynika, że w latach 2015-2017 niepełnosprawność była drugim, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w latach 2015-2017.

**Tabela 46. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba rodzin	115	105	99
liczba osób łącznie w rodzinach	377	311	279

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W 2015 r. z pomocy społecznej udzielonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie z powodu niepełnosprawności skorzystało 115 rodzin liczących 377 osób. Ponadto w 2015 r. wypłacono 517 świadczeń (na łączną kwotę 42 020 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W 2016 r. z pomocy GOPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 105 rodzin liczących

311 osób. W tym samym roku wypłacono 479 świadczeń (na łączną kwotę 48 118 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W ostatnim roku analizy ze wsparcia GOPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 99 rodzin liczących 279 osób. Wypłacono także 452 dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (na łączną kwotę 49 358 zł).

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Mieście Lubawskim, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy Grodziczno w latach 2015-2017. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

**Tabela 47. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z gminy (do 16. roku życia)	32	18	19
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych dorosłym mieszkańcom gminy (powyżej 16. roku życia)	202	163	141
w tym o znacznym stopniu niepełnosprawności	79	57	53
w tym o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	96	68	53
w tym o lekkim stopniu niepełnosprawności	27	38	35

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Mieście Lubawskim.

Z przedstawionych danych wynika, iż w analizowanym okresie liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom ulegała wahaniom, natomiast liczba orzeczeń wydanych osobom dorosłym z roku na rok malała.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Grodziczno mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób niepełnosprawnych z gminy, które w latach 2015-2017 skorzystały z tego wsparcia.

**Tabela 48. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	4	12	8
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych	59	65	57

liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	6	3	3
---	---	---	---

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym zapytano mieszkańców o problemy, jakie najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych oraz o działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie. Odpowiadając na pytanie, z jakimi problemami borykają się osoby niepełnosprawne, ankietowani wskazywali przede wszystkim marginalizację i wykluczenie społeczne, bariery architektoniczne, niedostosowanie infrastruktury gminnej i budynków użyteczności publicznej, trudności komunikacyjne, brak dostępu do lekarzy specjalistów i rehabilitacji oraz samotność.

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o działania, jakie należy podjąć, aby poprawić sytuację osób niepełnosprawnych i ich rodzin, najczęściej wymieniano likwidację barier architektonicznych i dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych, zorganizowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz zajęć, spotkań i imprez integrujących osoby niepełnosprawne ze społecznością lokalną, a także podejmowanie działań uświadamiających i przybliżających mieszkańcom temat niepełnosprawności.

W kolejnym pytaniu badanych poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań adresowanych do osób niepełnosprawnych. Wszyscy uczestnicy badania stwierdzili, że w realizowanych działaniach raczej uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych.

Należy odnotować, iż problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin są w gminie na tyle istotne, że zauważa je większość mieszkańców. Jednocześnie aż 23,1% uczestników badania zaliczyło osoby niepełnosprawne do grup szczególnie zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a działania podejmowane w gminie na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych wskazało jako najbardziej niezadowolające 14,3% respondentów. Biorąc pod uwagę wszystkie dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego, trzeba zaliczyć tę kwestię do istotnych problemów społecznych, z jakimi muszą się zmierzyć instytucje pomocowe działające na terenie gminy.

## 20. RÓWNOŚĆ SZANS KOBIEC I MĘŻCZYZN

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć. Zasada równości szans kobiet



i mężczyzn wynika z postanowień Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obligatoryjna dla wszystkich podmiotów korzystających ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W rozpatrywanym okresie struktura ludności gminy pod względem płci nie ulegała zasadniczym zmianom. W latach 2015-2017 wśród ludności gminy Grodziczno stale więcej niż połowę stanowili mężczyźni. Liczba kobiet w analizowanym okresie systematycznie się zwiększała. Wzrastał także odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności gminy – 48,97% w 2015r., 49,02% w 2016 r., 49,06% w 2017 r. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

**Tabela 49. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba ludności gminy ogółem	6 574	6 585	6 592
liczba kobiet	3 219	3 228	3 234
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	48,97%	49,02%	49,06%

Dane Urzędu Gminy Grodziczno.

W latach 2015-2017 r. stale ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie stanowiły kobiety. Odsetek bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrastał (57,09% w 2015 r., 60,30% w 2016 r. i 60,36% w 2017 r.). Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 50. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2015-2017**

	2015	2016	2017
liczba osób bezrobotnych w gminie ogółem	268	199	169
liczba bezrobotnych kobiet	153	120	102
udział kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	57,09%	60,30%	60,36%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim.

Udział bezrobotnych kobiet w liczbie osób bezrobotnych był w latach 2015-2017 wyższy niż udział kobiet w ludności gminy, z czego wynika, iż skala bezrobocia była w tych latach wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

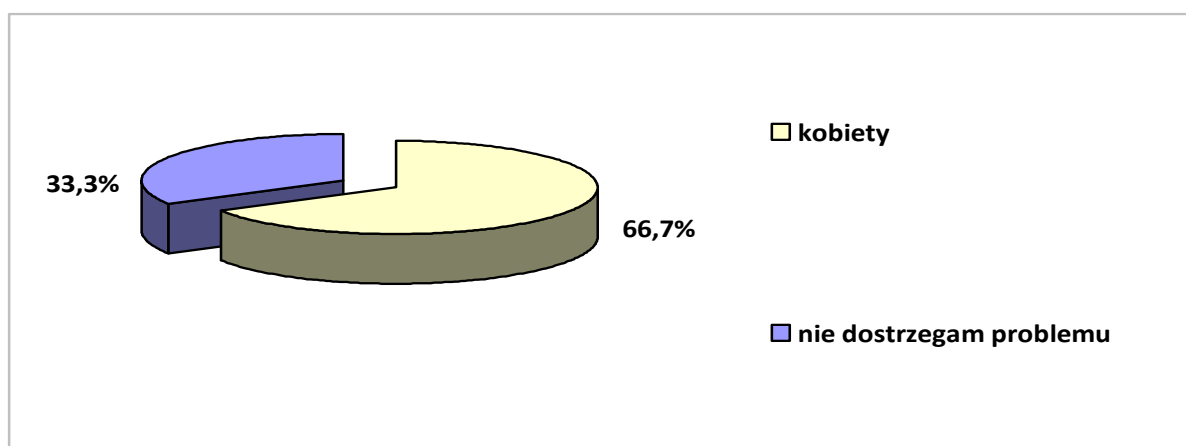
Ponadto należy także zauważyć, że według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim w 2017 r. kobiety z gminy Grodziczno stanowiły zdecydowaną większość wśród bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym (71,93%), policealnym i średnim zawodowym (68,00%) i średnim ogólnokształcącym (60,00%) oraz ponad połowę wśród osób z wykształceniem wyższym (52,38%), a także zdecydowaną większość wśród osób długotrwale bezrobotnych – powyżej 24 miesięcy (100%) i od 12 do 24 miesięcy (70,97%) oraz większość wśród osób pozostających bez pracy

od 3 do 6 miesięcy (65,38%) i od 6 do 12 miesięcy (64,71%). Analiza struktury bezrobocia w gminie pod względem płci wykazała, że kobiety stanowiły jednocześnie zdecydowaną większość wśród osób w wieku 25-34 lata (77,19%) i 18-24 lata (74,19%) oraz większość wśród osób w wieku 35-44 lata (62,96%). Kobiety stanowiły także zdecydowaną większość wśród osób z niewielkim stażem pracy do 1 roku (77,78%), wśród osób bez doświadczenia zawodowego (75,00%) i wśród osób ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat (73,58%) oraz ponad połowę wśród osób ze stażem pracy od 5 do 10 lat (59,38%). Ten stan rzeczy wskazuje na istnienie sporych nierówności szans kobiet i mężczyzn na lokalnym rynku pracy.

Problemy dotyczące równości szans płci nie ograniczają się jedynie do zagadnień związanych z zatrudnieniem. O ile analiza struktury bezrobocia pod względem płci jest oparta na dostępnych danych liczbowych, to w wielu innych obszarach życia społecznego tego typu statystyki nie są prowadzone, a występowanie problemów nierówności i dyskryminacji można szacować na podstawie subiektywnych opinii przedstawicieli danej społeczności. Dlatego w ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w gminie przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć.

Do analizy przedłożono 6 ankiet wypełnionych przez wybranych losowo mieszkańców gminy oraz pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W pierwszej poruszanej kwestii poproszono uczestników badania o odpowiedź na pytanie, kto jest bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 18. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?**



Dane z badania ankietowego.

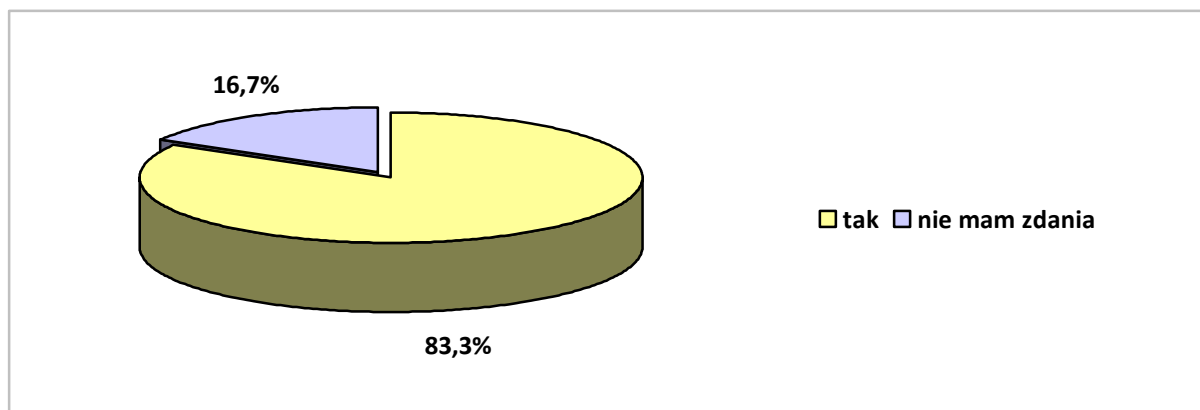
Dwie trzecie respondentów stwierdziło, że zagrożone problemem nierówności są kobiety. Jedna trzecia badanych odpowiedziała, że nie dostrzega problemu. Nikt z ankietowanych nie wskazał, że problem nierówności dotyczy mężczyzn.

Kolejna kwestia odnosiła się do opinii na temat ograniczenia przez płeć możliwości kariery zawodowej. Według 66,7% badanych płeć nie ogranicza możliwości kariery zawodowej. Przeciwnego zdania było 33,3% respondentów. W następnym pytaniu sondowano ankietowanych, czy spotkali się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszeli. Dwie trzecie badanych przyznało, że o takich przypadkach słyszało. Jednocześnie jedna trzecia respondentów nie zetknęła się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć.

Uczestnicy badania wypowiedzieli się także w kwestii skali problemu nierówności płci występującej w gminie. Większość badanych (66,7%) nie potrafiła tej skali ocenić, natomiast 33,3% respondentów stwierdziło, że skala problemu jest niska. W następnym pytaniu zapytano respondentów, czy zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają na terenie gminy stworzone jednakowe warunki umożliwiające im rozwój osobisty i zawodowy. Połowa ankietowanych odpowiedziała na to pytanie twierdząco. Opinie w tej kwestii nie wyraziło pozostałe 50,0% badanych.

Ankietowani udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące prowadzonych w gminie działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć. Potrzebę prowadzenia takich działań potwierdziła zdecydowana większość (83,3%) badanych. Ponad 16% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Nikt z ankietowanych nie odpowiedział, że uważa podejmowanie takich działań za bezzasadne. Rozkład udzielonych odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

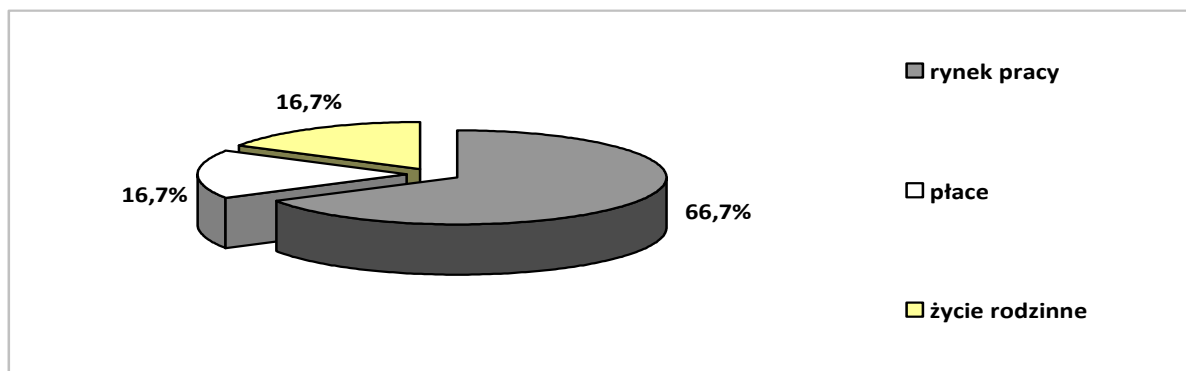
**Wykres 19. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?**



Dane z badania ankietowego.

Kolejne pytanie dotyczyło obszarów, w jakich powinno się podejmować działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn przeciwdziałające dyskryminacji ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 20. W jakich obszarach powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?**



Dane z badania ankietowego.

Najczęściej wskazywanymi obszarami były rynek pracy (66,7%) oraz płace i życie rodzinne (po 16,7%).

W odpowiedzi na pytanie o konkretne działania, jakie należy podejmować na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, ankietowani wymieniali najczęściej konieczność tworzenia nowych miejsc pracy z poszanowaniem zasad równości płci oraz aktywną współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami w tej kwestii.

Z przeprowadzonego badania wynika, że problemy dotyczące równości płci w gminie są dostrzegane przez jej mieszkańców i uwidaczniają się nie tylko w obszarze zatrudnienia. Ponad 66% ankietowanych stwierdziło, że zagrożone problemem nierówności są kobiety, nadto 33,3% respondentów uznało, że płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, a dwie trzecie uczestników badania słyszało o przypadkach dyskryminacji ze względu na płeć w gminie. To uprawnia do sformułowania wniosku, iż należy podejmować działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie równości płci, położyć nacisk na przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności w obszarze rynku pracy, a także uwzględnić zagadnienie równości płci w działaniach ukierunkowanych na wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

## 21. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup: mocne strony, słabe strony, szanse, zagrożenia. Mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki

obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w następujących obszarach problemowych:

1. bezrobocie, ubóstwo, bezdomność;
2. rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie;
3. zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne;
4. starość;
5. niepełnosprawność;
6. kapitał społeczny i ludzki.

### OBSZAR PROBLEMOVY 1.

<b>BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działań mających na celu ograniczenie bezrobocia</li> <li>• inicjowanie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród kobiet</li> <li>• prowadzenie działań aktywizujących zawodowo osoby bezrobotne</li> <li>• upowszechnianie wśród osób bezrobotnych informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych</li> <li>• podejmowanie działań służących ograniczeniu zjawiska dziedziczenia biedy</li> <li>• diagnozowanie problemu bezdomności w gminie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niepodejmowanie działań mających na celu pozyskiwanie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy</li> <li>• brak działań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości wśród mieszkańców</li> <li>• niepodejmowanie działań mających na celu tworzenie podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielnie socjalne), mogących oferować nowe miejsca pracy</li> <li>• niepozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)</li> <li>• brak oferty sektora pozarządowego skierowanej na wspieranie osób bezrobotnych</li> <li>• nieorganizowanie przedsięwzięć (np. akcji charytatywnych) z myślą o wsparciu osób ubogich i zagrożonych ubóstwem</li> <li>• nierealizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwiększające się zainteresowanie podejmowaniem własnej działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy</li> <li>• zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych</li> <li>• malejący poziom bezrobocia wśród kobiet</li> <li>• pozyskiwanie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez osoby objęte działaniami aktywizującymi (z pominięciem osób, które nigdy nie wyrażają zgody na zatrudnienie)</li> <li>• stale rosnąca liczba ofert pracy dla osób bezrobotnych</li> <li>• zainteresowanie osób bezrobotnych usługami poradnictwa zawodowego oraz udziałem</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak zainteresowania potencjalnych inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy na terenie gminy</li> <li>• niepodejmowanie działań mających na celu tworzenie podmiotów ekonomii społecznej przez osoby bezrobotne</li> <li>• brak oferty organizacji pozarządowych przyczyniającej się do łagodzenia skutków bezrobocia</li> <li>• niedostateczne zainteresowanie lokalnej społeczności problemami osób ubogich oraz niewłączanie się w działania mające na celu zaspokojenie potrzeb osób ubogich</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• w szkoleniach zawodowych</li> <li>• dysponowanie środkami finansowymi z funduszy zewnętrznych umożliwiającymi ograniczanie bezrobocia</li> <li>• zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia biedy w gminie</li> <li>• zmniejszająca się liczba osób i rodzin ubogich w gminie</li> <li>• niewzrastająca liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych</li> </ul>	
<b>INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• aktywizacja osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń PS przez GOPS</li> <li>• realizacja rządowych programów przeciwdziałających ubóstwu</li> <li>• umowa podpisana ze schroniskiem dla bezdomnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• profilowanie bezrobotnych – nieuzasadnione odmowy podjęcia pracy</li> <li>• rozszerzające się zjawisko roszczeniowości</li> <li>• szara strefa wśród bezrobotnych</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrost najniższego wynagrodzenia</li> <li>• systematycznie rozszerzające się programy rządowe</li> <li>• ustawowe wsparcie dla osób bezdomnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zatrudnienie bez umów</li> <li>• brak motywacji do pracy – duże profity dla osób z niskim dochodem</li> <li>• znikoma liczba ogrzewalni – luka w ustawodawstwie w odniesieniu do osób bezdomnych uzależnionych od alkoholu lub innych używek</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru *bezrobocie, ubóstwo, bezdomność* wskazuje na przewagę słabych stron, którymi są głównie: niepodejmowanie działań mających na celu pozyskiwanie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy, brak działań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości wśród mieszkańców, nierealizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz profilowanie bezrobotnych – nieuzasadnione odmowy podjęcia pracy, rozszerzające się zjawisko roszczeniowości i szarą strefę wśród bezrobotnych.

W większym stopniu dostrzegane są natomiast szanse na osiągnięcie pozytywnych zmian, czemu sprzyjać powinno zwiększające się zainteresowanie podejmowaniem własnej działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy, zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych, stale rosnąca liczba ofert pracy dla osób bezrobotnych, dysponowanie środkami finansowymi z funduszy zewnętrznych umożliwiającymi ograniczanie bezrobocia, zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia biedy w gminie i malejąca liczba osób i rodzin ubogich w gminie oraz wzrost najniższego wynagrodzenia, systematycznie rozszerzające się programy rządowe, ustawowe wsparcie dla osób bezdomnych.

**OBSZAR PROBLEMOWY 2.**

<b>RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zapewnianie przez gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny</li> <li>• monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz na opiekę przedszkolną</li> <li>• dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nieanalizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie</li> <li>• niepodejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin</li> <li>• niezapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia</li> <li>• nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci</li> <li>• brak na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe)</li> <li>• niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego adresowana do dzieci i młodzieży</li> <li>• niefunkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami rodzin</li> <li>• brak w gminie odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>• nieprowadzenie poradnictwa i niepodejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie</li> <li>• nieinicjowanie na terenie gminy akcji i kampanii społecznych uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zaspokajająca potrzeby mieszkańców oferta w zakresie opieki przedszkolnej</li> <li>• wystarczająca na zaspokojenie potrzeb w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy</li> <li>• niezgłaszanie zapotrzebowania na wsparcie ze strony organizacji pozarządowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwiększająca się skala problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie</li> <li>• stale rosnąca liczba rodzin dysfunkcyjnych</li> <li>• wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie asystentów rodziny</li> <li>• stale rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego</li> <li>• zwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci (matki korzystające z przysługujących świadczeń, ale często wychowujące dzieci z partnerem)</li> <li>• wzrost zapotrzebowania na tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży</li> <li>• niezaspokajająca potrzeb mieszkańców oferta w zakresie opieki żłobkowej</li> <li>• brak w gminie środków na zbudowanie oferty spędzania czasu wolnego dostosowanej do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>zwiększająca się liczba przypadków przemocy w rodzinie</li> <li>istniejące nadal społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie</li> </ul>
<b>INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>inicjatywy podejmowane przez GOPS</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>niedostrzeganie problemów przez władze gminy i samorząd</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>kampanie społeczne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>brak realnego ustawodawstwa</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru *rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie* wskazuje na przewagę słabych stron, którymi są głównie: niepodejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin, niezapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, brak na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, brak w gminie odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, nieprowadzenie poradnictwa i niepodejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz niedostrzeganie problemów przez władze gminy i samorząd.

Realizując działania strategiczne należy zwrócić uwagę na liczne zagrożenia w tym obszarze, m.in. niepodejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin, niezapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, brak na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, brak w gminie odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, nieprowadzenie poradnictwa i niepodejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz niedostrzeganie problemów przez władze gminy i samorząd.

### OBSZAR PROBLEMOWY 3.

<b>ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>zabezpieczenie przez gminę dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologii</li> <li>zapewnienie rodzinom z gminy dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej (porady)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>niewystarczające możliwości finansowe i lokalowe na poszerzenie zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców</li> <li>nieinicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia</li> <li>niepodejmowanie przez samorząd gminy</li> </ul>



<p>psychologa 3 godziny raz w tygodniu)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży</li> </ul>	<p>działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• nieprowadzenie działań monitorujących i diagnozujących problem spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich</li> <li>• brak odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami uzależnionymi</li> <li>• nierealizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym</li> <li>• niepodejmowanie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz nierealizowanie inwestycji mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drodze</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wystarczające możliwości gminy pozwalające na zatrudnienie odpowiedniej do aktualnych potrzeb liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niewystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe dla prawidłowego dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii</li> <li>• istniejąca potrzeba poszerzenia zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców</li> <li>• niewzrastające zainteresowanie zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy</li> <li>• brak poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach</li> <li>• stale rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia</li> <li>• zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki</li> <li>• niedostateczna świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami</li> <li>• stale rosnące zagrożenie przestępczością nieletnich</li> <li>• niewzrastający poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze</li> </ul>
<b>INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• dyżury terapeuty uzależnień i psychologa raz w tygodniu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niska świadomość społeczna</li> <li>• niski poziom edukacji profilaktycznej jednoznacznie wskazującej konsekwencje nieprzestrzegania norm i zasad</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• próby podejmowania walki z uzależnieniami (dopalacze) poprzez wprowadzenie aktów prawnych</li> <li>• ogólnopolskie kampanie prozdrowotne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak konsekwencji w zakresie przymusowego leczenia osób uzależnionych – postanowienie sądu niczego nie wnosi w zakresie rozwiązania problemu</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• likwidacja lokalnych posterunków policji wprowadziła chaos – liczna obsada w powiecie z jednoczesnymi ciągłymi zmianami dzielnicowego pracującego w danej gminie</li> <li>• brak kontroli jakości usług leczniczych świadczonych przez lekarza pierwszego kontaktu</li> </ul>
--	--

Analiza uwarunkowań dla obszaru *zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne* uwypukliła liczne zagrożenia, jak np. niewystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe dla prawidłowego dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, istniejąca potrzeba poszerzenia zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców, stale rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia, zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki, niedostateczna świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami, stale rosnące zagrożenie przestępczością nieletnich, niewzrastający poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze.

Przewaga słabych stron (m.in. niewystarczające możliwości finansowe i lokalowe na poszerzenie zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców, nieprowadzenie działań monitorujących i diagnozujących problem spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich, brak odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami uzależnionymi, nierealizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, niepodejmowanie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz nierealizowanie inwestycji mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drodze) oraz wskazane zagrożenia mogą w istotny sposób rzutować na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń programowych budowanej strategii.

#### OBSZAR PROBLEMOWY 4.

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy</li> <li>• wystarczająca kadra pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak analizy sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców</li> <li>• nieanalizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi</li> <li>• brak na terenie gminy form wsparcia osób</li> </ul>

	starszych, jak dom dziennego pobytu i klub seniora <ul style="list-style-type: none"> <li>• niepodejmowanie działań mających na celu stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• niezwiększająca się liczba osób starszych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej (przekroczenie kryterium dochodowego)</li> <li>• niewzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy</li> <li>• wystarczające możliwości finansowe gminy pozwalające na kontynuowanie aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej przez osoby starsze</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych</li> <li>• pojawiające się przypadki pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodziny</li> <li>• brak dostępu do takich form wsparcia, jak kluby seniora, dom dziennego pobytu</li> </ul>
<b>INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zatrudnienie pracownika ds. koordynacji pracy organizacji pozarządowych</li> <li>• reaktywowanie kół gospodyń wiejskich</li> <li>• informacje przekazywane przez pracowników socjalnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niedostrzeżenie problemów starości i samotności przez władze lokalne</li> <li>• brak lokalnych ośrodków wsparcia dla seniorów</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• rządowe programy Senior+, karta seniora</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak środków finansowych na kontynuację zadania po zakończeniu programu w ramach projektu</li> <li>• starzenie się społeczeństwa i konsekwencje z tym związane przy niskiej dzietności</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru *starość* uwypukliła słabe strony, jak np. nieanalizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, brak na terenie gminy form wsparcia osób starszych, jak dom dziennego pobytu i klub seniora, niepodejmowanie działań mających na celu stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej oraz niedostrzeżenie problemów starości i samotności przez władze lokalne.

Formułując działania strategiczne mające doprowadzić do osiągnięcia zakładanych zmian, trzeba jednak liczyć się z poważnymi zagrożeniami, z których za bardzo ważne należy uznać: zwiększającą się liczbę osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych, pojawiające się przypadki pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodziny i brak dostępu do takich form wsparcia, jak kluby seniora, dom dziennego pobytu.

**OBSZAR PROBLEMOWY 5.**

<b>NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• monitorowanie liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy</li> <li>• informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy (informacje przekazują pracownicy socjalni)</li> <li>• organizowanie i świadczenie wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu gminy</li> <li>• podejmowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niewystarczające likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym</li> <li>• nieupowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych z gminy ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy</li> <li>• niewystarczające informowanie przedsiębiorców z gminy o możliwościach refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• niewzrastająca liczba osób niepełnosprawnych</li> <li>• niezwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej</li> <li>• dostępność ofert pracy dla osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku</li> <li>• zainteresowanie lokalnych przedsiębiorców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, wymagających świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych</li> <li>• brak społecznej akceptacji dla potrzeb likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym</li> <li>• wzrastająca liczba dzieci dotkniętych niepełnosprawnością wymagających podejmowania działań w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych</li> </ul>
<b>INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• działające stowarzyszenie osób niepełnosprawnych w Grodzicznie</li> <li>• informowanie osób niepełnosprawnych o ich prawach i możliwościach przez pracowników socjalnych</li> <li>• praca kierownika GOPS-u w społecznej radzie osób niepełnosprawnych w starostwie nowomiejskim</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zaniżone poczucie wartości i godności przez osoby niepełnosprawne</li> <li>• lekceważenie problemów niepełnosprawności przez samorząd</li> <li>• trudności komunikacyjne na obszarze gminy</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• działania podejmowane przez rząd na rzecz osób niepełnosprawnych</li> <li>• waloryzacja świadczeń dla osób niepełnosprawnych – renta socjalna, zasiłek pielęgnacyjny</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak koordynacji działań podejmowanych przez podmioty działające na rzecz osób niepełnosprawnych</li> <li>• wrogość wobec niepełnosprawnych poprzez wprowadzenie Nielimitowanych usług terapeutycznych i opieki specjalistycznej</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru *niepełnosprawność* wykazuje mocne strony np. monitorowanie liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy, informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących

im prawach oraz dostępnych formach pomocy, organizowanie i świadczenie wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, podejmowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością. Jednocześnie dostrzegane są liczne zagrożenia, co może mieć wpływ na skuteczność podejmowanych w tym obszarze działań strategicznych.

Utrudniać osiągnięcie zamierzonych rezultatów mogą m.in. takie czynniki, jak: zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, wymagających świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych, brak społecznej akceptacji dla potrzeb likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym, istniejące zapotrzebowanie na funkcjonowanie w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne, wzrastająca liczba dzieci dotkniętych niepełnosprawnością wymagających podejmowania działań w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych.

#### **OBSZAR PROBLEMOWY 6.**

<b>KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców</li> <li>• informowanie mieszkańców o podejmowanych przez samorząd gminy działaniach i zachęcanie ich do podejmowania inicjatyw lokalnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak na terenie gminy informacji o działalności lokalnych organizacji pozarządowych</li> <li>• niewystarczające działania zmierzające do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców</li> <li>• niepodejmowanie inicjatyw zmierzających do integracji społeczności lokalnej</li> <li>• brak możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez kadre GOPS-u</li> <li>• nierealizowanie w gminie przedsięwzięć promujących wśród mieszkańców idee uczenia się przez całe życie</li> <li>• nieprowadzenie działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• stale rosnące zainteresowania mieszkańców działalnością w organizacjach pozarządowych</li> <li>• wzrastająca liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców</li> <li>• wystarczający i dostosowany do aktualnych potrzeb poziom kwalifikacji i liczebności kadr pomocowych (bezwzględna konieczność ciągłego podnoszenia kwalifikacji przez</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niewystarczający potencjał gminy na zapewnienie jej rozwoju oraz wzrostu jakości i poziomu życia jej mieszkańców</li> <li>• brak zainteresowania mieszkańców podejmowaniem inicjatyw lokalnych</li> <li>• niezmnijająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją</li> <li>• stale rosnące zapotrzebowanie na wsparcie</li> </ul>

pracowników socjalnych)	z systemu pomocy społecznej <ul style="list-style-type: none"> <li>niezwiększająca się liczba osób uzupełniających wykształcenie lub podnoszących poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych</li> <li>niewzrastająca liczba osób podejmujących się działalności wolontarystycznej</li> </ul>
<b>INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>wzrost poziomu życia mieszkańców gminy</li> <li>działający w powiecie uniwersytet III wieku</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>niechęć do podejmowania działań na rzecz integracji społecznej</li> <li>ograniczenie środków na wkład własny niezbędnych do aplikowania o środki finansowe</li> <li>brak środków na refundację kosztów podnoszenia kwalifikacji przez pracowników pomocy społecznej w ramach studiów podyplomowych</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>inicjatywy odgórne na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją</li> <li>możliwość korzystania ze środków UE</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ograniczenia finansowe gminy</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru *kapitał społeczny i ludzki* każe zwrócić uwagę na zdecydowaną przewagę słabych stron, m.in.: niewystarczające działania zmierzające do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, niepodejmowanie inicjatyw zmierzających do integracji społeczności lokalnej, brak możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez kadrę GOPS-u czy nieprowadzenie działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu.

Po stronie zagrożeń odnajdziemy niewystarczający potencjał gminy na zapewnienie jej rozwoju oraz wzrostu jakości i poziomu życia jej mieszkańców, brak zainteresowania mieszkańców podejmowaniem inicjatyw lokalnych, niezmnijającą się liczbę osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, brak środków zewnętrznych umożliwiających skuteczniejszą realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, stale rosnące zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej oraz ograniczenia finansowe gminy.

<b>MOCNE STRONY W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>edukacja, profilaktyka, świadomość społeczna</li> </ul>
<b>SŁABE STRONY W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>nisza w polityce mieszkaniowej – brak mieszkań socjalnych, chronionych</li> </ul>
<b>ZAGROŻENIA W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>migracja zarobkowa i jej konsekwencje, szczególnie w aspekcie rozpadu rodziny</li> </ul>

### III. PROGRAMOWANIE

Wyniki diagnozy problemów społecznych, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych oraz analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej gminy Grodziczno na lata 2019-2024. Zostały one przedstawione w formie misji, celów i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie obecnie, jak i zapobiec ich wystąpieniu w najbliższych latach.

Działania te zostały wyznaczone w obrębie celów strategicznych i operacyjnych z uwzględnieniem następujących priorytetów:

1. **Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności**
2. **Wspieranie rodzin**
3. **Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
4. **Przeciwdziałanie uzależnieniom**
5. **Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia**
6. **Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych**
7. **Zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin**
8. **Podnoszenie poziomu i jakości życia mieszkańców**
9. **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom gminy**
10. **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

#### 1. MISJA

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno na lata 2019-2024, jest następująca:

#### **Gmina Grodziczno**

**podejmuje zintegrowane działania rozwojowe w sferze społecznej, wdraża rozwiązania systemowe i programy lokalne, korzystając z własnych zasobów oraz programów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej.**

Wypełnieniu przyjętej misji będzie służyła realizacja przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

## **2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ**

### **CEL STRATEGICZNY 1.**

#### **Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności.**



#### **Cele operacyjne:**

1. **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom wymagającym wsparcia.**
2. **Aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
3. **Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.**

##### **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom wymagającym wsparcia:**

1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom w trudnej sytuacji materialnej.
2. Zabezpieczanie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich oraz zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
3. Wspieranie osób i rodzin pracą socjalną z wykorzystaniem kontraktów socjalnych i projektów socjalnych.
4. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołem.
5. Organizowanie zbiórek odzieży, mebli i artykułów gospodarstwa domowego na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i ubogich.
6. Realizacja programów i projektów na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.**

##### **Aktywizowanie osób bezrobotnych i poszukujących pracy:**

1. Upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym i stażach.
2. Rozwój współpracy z lokalnymi pracodawcami w celu pozyskiwania informacji o wolnych miejscach pracy.
3. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy.
4. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi i pozostającymi bez pracy z wykorzystaniem kontraktów socjalnych.



5. Zapewnienie możliwości osobom bezrobotnym i poszukującym zatrudnienia korzystania z poradnictwa specjalistycznego.
6. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci.
7. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców oraz pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych, mogących tworzyć miejsca pracy.
8. Wspieranie i promocja działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej.
9. Realizacja projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych.

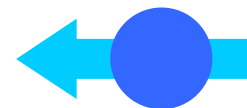
### **Kierunki działań do celu operacyjnego 3.**

#### **Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym:**

1. Monitorowanie zagrożeń prowadzących do występowania zjawiska bezdomności na terenie gminy.
2. Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie utracie mieszkań przez mieszkańców gminy, w tym działań profilaktycznych w zakresie uzależnień.
3. Podejmowanie interwencji na rzecz osób zagrożonych utratą lokalu mieszkalnego.
4. Udzielanie w razie wystąpienia takiej potrzeby pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.

<b>podmioty odpowiedzialne</b>	<b>partnerzy</b>	<b>źródła finansowania</b>	<b>czas realizacji</b>
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, świetlice środowiskowe, organizacje pozarządowe.	Powiatowy Urząd Pracy, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	działania ciągłe 2019-2024

## **CEL STRATEGICZNY 2.**



### **Wspieranie rodzin, podnoszenie poziomu i jakości życia mieszkańców gminy.**

#### **Cele operacyjne:**

- 1. Wzmacnianie potencjału rodzin.**
- 2. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.**
- 3. Dbłość o rozwój dzieci i młodzieży.**
- 4. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.**

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.**

##### **Wzmacnianie potencjału rodzin:**

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny, edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
2. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
3. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
4. Zapewnienie wsparcia asystentów rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
5. Rozwijanie współpracy z pedagogami szkolnymi.
6. Podejmowanie działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinach niepełnych.
7. Wspierania inicjatyw mających na celu tworzenie różnych form opieki nad dziećmi do lat 3.
8. Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem.
9. Podjęcie starań w celu utworzenia Punktu Wsparcia Rodziny.
10. Integrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę różnych podmiotów instytucjonalnych, organizacji pozarządowych i Kościoła.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.**

##### **Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej:**

1. Zapewnienie osobom uzależnionym, w szczególności od alkoholu i środków psychoaktywnych, dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.

2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.
3. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego, a w razie potrzeby zapewnienie schronienia w celu odizolowania od sprawców przemocy.
4. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych.
5. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.
6. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, podnoszenie kwalifikacji członków zespołu w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie.
7. Organizowanie warsztatów dla dzieci i młodzieży w zakresie uświadamiania problemu uzależnień i przemocy w rodzinie.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.

### **Kierunki działań do celu operacyjnego 3.**

#### **Dbłość o rozwój dzieci i młodzieży.**

1. Monitorowanie zagrożeń mających wpływ na jakość i poziom procesu kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży w gminie i podejmowanie interwencji w tym zakresie.
2. Doskonalenie kadr oświatowych poprzez zapewnienie nauczycielom możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia dostępu do specjalistów, jak pediatra, psychiatra dziecięcy czy psycholog.
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
5. Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym dostępu do kształcenia, m.in. poprzez organizację nauczania indywidualnego.
6. Monitorowanie środowiska uczniów pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
7. Rozszerzanie w miarę posiadanych możliwości oferty zajęć pozalekcyjnych.
8. Rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.

#### Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

##### Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia:

1. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.
2. Promocja zdrowia, zdrowego stylu życia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej, opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
3. Dbłość o profilaktykę prozdrowotną w przedszkolach i szkołach na terenie gminy.
4. Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia zakresu usług medycznych świadczonych na terenie gminy.
5. Zwiększenie oferty bezpłatnych badań profilaktycznych dla mieszkańców gminy.
6. Poszerzenie zakresu usług wsparcia środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
7. Rozwój bazy rekreacyjnej i sportowej dostępnej dla mieszkańców.

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania	czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	działania ciągle 2019-2024

### CEL STRATEGICZNY 3.



#### Wspieranie osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.

##### Cele operacyjne:

1. Realizacja idei „starzenia się w zdrowiu”.
2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.

## **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.**

### **Realizacja idei „starzenia się w zdrowiu”.**

1. Monitorowanie sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych oraz kontaktów z otoczeniem osobom starszym i niepełnosprawnym.
3. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
4. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
5. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych i niepełnosprawnych.
6. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne.
7. Inicjowanie przedsięwzięć zapewniających integrację osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem.
8. Wspieranie i promowanie oferty Uniwersytetu III Wieku adresowanej do osób starszych.
9. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia Klubu Seniora na terenie gminy.
10. Podejmowanie współpracy z Kościołem i organizacjami pozarządowymi w celu wzmocnienia wsparcia adresowanego do osób starszych i niepełnosprawnych.
11. Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

## **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.**

### **Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie:**

1. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym
2. Likwidowanie barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i w otoczeniu domowym.
3. Poszerzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym również dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi.
4. Współpraca z lokalnymi pracodawcami w celu upowszechniania wiedzy na temat warunków i możliwości tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
5. Rozpowszechnianie ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.
6. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach.
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi skupiającymi osoby niepełnosprawne.

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania	czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	działania ciągłe 2019-2024

## CEL STRATEGICZNY 4.



### Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.

#### Cele operacyjne:

1. **Przeciwdziałanie przestępczości, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.**
2. **Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym uczniów.**

#### Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

##### Przeciwdziałanie przestępczości:

1. Współpraca z Policją, Prokuraturą i Sądem Rejonowym na rzecz przeciwdziałania przestępczości i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.
2. Prowadzenie akcji informacyjnych, w tym w szczególności w środowisku seniorów, na temat zagrożeń przestępczością.
3. Podejmowanie inwestycji mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa na drodze.
4. Rozwój systemu powiadamiania mieszkańców gminy o zagrożeniach z wykorzystaniem telefonii komórkowej i internetu.

## **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.**

### **Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym uczniów:**

1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym.
2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.
3. Podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym w środowisku szkolnym.
4. Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat przestępczości i jej negatywnych skutków.
5. Integrowanie społeczności szkolnej, budowanie na terenie szkoły pozytywnych relacji uczniów z nauczycielami i rówieśnikami.

<b>podmioty odpowiedzialne</b>	<b>partnerzy</b>	<b>źródła finansowania</b>	<b>czas realizacji</b>
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, społeczność lokalna.	budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	działania ciągłe 2019-2024

## **CEL STRATEGICZNY 5.**

### **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.**



#### **Cele operacyjne:**

1. **Wzmacnianie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości i efektywności świadczonych usług.**
2. **Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego i rozwijanie dialogu społecznego.**

### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.**

#### **Wzmacnianie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości i efektywności świadczonych usług.**

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie niezbędnych środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Zapewnienie właściwych warunków pracy umożliwiających sprawną i efektywną obsługę beneficjentów systemu pomocy społecznej.
3. Rozwój usług elektronicznych w obszarze wsparcia społecznego.
4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.
5. Rozwijanie współpracy różnych podmiotów w celu skuteczniejszego wsparcia osób uzależnionych oraz ich rodzin.
6. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z jednostkami funkcjonującymi na terenie gminy i sektorem pozarządowym oraz Kościołem.

### **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.**

#### **Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego i rozwijanie dialogu społecznego:**

1. Inicjowanie działań zmierzających do włączania się mieszkańców w życie społeczne gminy.
2. Realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
3. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
4. Podejmowanie inicjatyw mających na celu wzmacnianie dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.
5. Poszerzanie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd zamierzeń o charakterze społecznym i gospodarczym.

<b>podmioty odpowiedzialne</b>	<b>partnerzy</b>	<b>źródła finansowania</b>	<b>czas realizacji</b>
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne	organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku	budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in.	działania ciągłe 2019-2024



jednostki organizacyjne gminy.	publicznego, Kościół, społeczność lokalna.	fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	
--------------------------------	--	---	--

### 3. MIERNIKI REALIZACJI CELÓW, PROGNOZA ZMIAN

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych w strategii działań zostaną wykorzystane sformułowane poniżej mierniki realizacji celów. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Wdrożenie projektowanych działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych wypracowanych w niniejszym dokumencie powinno przyczynić się do osiągnięcia przedstawionych w poniższym zestawieniu zmian.

cel strategiczny	mierniki realizacji celu	prognoza zmian
<b>1. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną,</li> <li>- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,</li> <li>- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,</li> <li>- liczba osób bezrobotnych w gminie,</li> <li>- liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,</li> <li>- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,</li> <li>- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzrost liczby osób zaktywizowanych,</li> <li>- ograniczenie zagrożeń mających wpływ na utrwalanie się zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego,</li> <li>- poprawa sytuacji rodzin i osób ubogich,</li> <li>- większe uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem ubóstwa,</li> <li>- podniesienie kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenie ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,</li> <li>- zwiększenie liczby osób zaktywizowanych zawodowo,</li> <li>- zmniejszenie skali zjawiska tzw. dziedziczenia</li> </ul>

		bezrobocia, - zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, - eliminowanie zjawiska dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy, - zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej
<b>2. Wspieranie rodzin, podnoszenie poziomu i jakości życia mieszkańców gminy.</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin objętych pracą socjalną,</li> <li>- liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny,</li> <li>- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin,</li> <li>- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,</li> <li>- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,</li> <li>- liczba rodzin objętych wsparciem z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,</li> <li>- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</li> <li>- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,</li> <li>- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,</li> <li>- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- sprawnie funkcjonujący system wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży, uprzedzający sytuacje kryzysowe i zapewniający różnorodne formy pomocy, m.in. w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,</li> <li>- sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie,</li> <li>- spadek liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,</li> <li>- poszerzenie wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,</li> <li>- zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin,</li> <li>- podniesienie jakości kształcenia w placówkach oświatowych,</li> <li>- zwiększenie szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce,</li> <li>- poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,</li> </ul>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- zwiększenie dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,</li> <li>- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,</li> <li>- polepszenie dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,</li> <li>- poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,</li> <li>- zwiększenie liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia</li> </ul>
<b>3. Wspieranie osób starszych oraz osób niepełnosprawnych</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,</li> <li>- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością (w oparciu o dane GOPS-u oraz PCPR-u),</li> <li>- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,</li> <li>- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,</li> <li>- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,</li> <li>- liczba przedsięwzięć organizowanych z myślą o aktywnym spędzaniu czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym,</li> <li>- podniesienie atrakcyjności oferty w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne,</li> <li>- zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych i niepełnosprawnych,</li> <li>- zwiększenie udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,</li> <li>- uwrażliwienie społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,</li> <li>- podniesienie jakości usług świadczonych</li> </ul>

		<p>osobom starszym i niepełnosprawnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,</li> <li>- pełniejsza integracja ze środowiskiem.</li> </ul>
<b>4. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw, w tym z udziałem nieletnich,</li> <li>- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach oraz liczba osób nimi objętych,</li> <li>- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmniejszenie zagrożenia przestępczością,</li> <li>- zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie placówek oświatowych,</li> <li>- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy,</li> <li>- poprawa bezpieczeństwa na drodze.</li> </ul>
<b>5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,</li> <li>- liczba organizacji pozarządowych w gminie, w tym funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,</li> <li>- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów podejmowanych w celu rozwiązywania problemów społecznych,</li> <li>- liczba projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.</li> <li>- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,</li> <li>- liczba spotkań przedstawicieli samorządu gminy z mieszkańcami.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- podniesienie profesjonalizmu kadry pomocy społecznej,</li> <li>- zróżnicowanie form i zwiększenie efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi,</li> <li>- podniesienie jakości świadczonych usług,</li> <li>- większa aktywność mieszkańców gminy,</li> <li>- wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych.</li> </ul>

#### 4. RAMY FINANSOWE

Planowane wydatki Gminy na realizację zadań z obszaru pomocy społecznej w roku 2019 wynoszą 11 419 743,00 zł. W kolejnych latach wdrażania założeń strategii szacuje się, że wysokość kwot przeznaczonych na realizację tych zadań będzie nie niższa niż w roku 2019, przy założeniu, że wielkość dotacji na realizację zadań zleconych będzie co najmniej na takim samym poziomie.

#### 5. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI, EWALUACJA

System zarządzania realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych tworzą powiązane ze sobą podmioty zarządzające realizacją strategii:

- **Wójt Gminy** – odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz funkcjonowanie wszystkich zespołów wdrażających, monitorujących, aktualizujących,

- **Rada Gminy** – pełni bieżący nadzór nad realizacją strategii, czuwa aby przy tworzeniu budżetu uwzględniany był roczny plan realizacji strategii, prowadzi akcję informacyjną i promocyjną, uchwała zmiany w strategii,

- **Zespół wdrożeniowy** – jako organ o charakterze operacyjnym.

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno na lata 2019-2024 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Monitoring zapisów strategicznych będzie prowadzony przez Zespół, w którego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone w dokumencie strategii działania przynoszą zakładane zmiany.

Zespół monitorujący postęp wdrażania zapisów strategicznych będzie przedstawiał do 30 czerwca każdego roku ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie Wójtowi i Radzie Gminy, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii. Pierwsza ocena nastąpi do 30 czerwca 2020 r.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane sformułowane w dokumencie wskaźniki monitoringowe. W miarę rozwoju systemu

monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii, której ogólnym celem jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Głównym zadaniem ewaluacji jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze lokalne.

## **6. PROGRAMY I PROJEKTY**

W ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno mogą być realizowane programy i projekty zgodne z przyjętymi w dokumencie działaniami. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno na lata 2019-2024 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Grodziczno;
2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Grodziczno;
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Grodziczno;
4. Program współpracy Gminy Grodziczno z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
5. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Grodziczno.

## **UWAGI KOŃCOWE**

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodziczno na lata 2019-2024 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

Opracowany dokument strategii stanowi materiał wyjściowy do konstruowania szczegółowych programów i projektów realizowanych w sferze społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań w strategii będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

**SPIS TABEL I WYKRESÓW****Tabele**

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy społeczne w opinii mieszkańców” .....	4
Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Równość szans kobiet i mężczyzn” .....	4
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2015-2017 .....	17
Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2015-2017 .....	18
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2015-2017 .....	18
Tabela 6. Infrastruktura techniczna w gminie w 2017 r. ....	19
Tabela 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne.....	20
Tabela 8. Indywidualna działalność gospodarcza mieszkańców gminy w latach 2015-2017.....	21
Tabela 9. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2015-2017 .....	21
Tabela 10. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2015-2017 .....	22
Tabela 11. Placówki wychowania przedszkolnego i oświatowe w gminie w roku szkolnym 2016/2017 .....	23
Tabela 12. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2017 r. ....	27
Tabela 13. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2017 roku .....	28
Tabela 14. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2017 roku .....	28
Tabela 15. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2017 roku .....	29
Tabela 16. Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2017 r. ....	33
Tabela 17. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na terenie gminy w latach 2015-2017 .....	34
Tabela 18. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2017 roku .....	36
Tabela 19. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2017 roku .....	36
Tabela 20. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2015-2017 .....	37
Tabela 21. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 .....	38
Tabela 22. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2017 r. ....	38
Tabela 23. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2017 r. ....	39
Tabela 24. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 .....	39
Tabela 25. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2015-2017 .....	40
Tabela 26. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2015-2017 .....	41
Tabela 27. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2015-2017 .....	42
Tabela 28. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017 .....	42
Tabela 29. Świadczenie wychowawcze – Program Rodzina 500+ przyznane w gminie w 2017 r.....	43
Tabela 30. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2017 .....	44
Tabela 31. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2017 roku.....	44
Tabela 32. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2015-2017 .....	45
Tabela 33. Organizacje pozarządowe w gminie w 2017 roku.....	46
Tabela 34. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2017 roku.....	48
Tabela 35. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2015-2017 .....	53
Tabela 36. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2015-2017 .....	53
Tabela 37. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia.....	54
Tabela 38. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2015-2017 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	57
Tabela 39. Wykaz jednostek udzielających wsparcia z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie działających na terenie gminy .....	58
Tabela 40. Lokalny rynek napojów alkoholowych w gminie w latach 2015-2017.....	59
Tabela 41. Działalność GKRPA w latach 2015-2017 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	59
Tabela 42. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2015-2017.....	60



Tabela 43. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2016/2017 .....	64
Tabela 44. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy .....	64
Tabela 45. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2015-2017 .....	68
Tabela 46. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2015-2017 .....	70
Tabela 47. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2015-2017 .....	71
Tabela 48. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2015-2017 .....	71
Tabela 49. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2015-2017 .....	73
Tabela 50. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2015-2017 .....	73

### Wykresy

Wykres 1. Czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców? .....	24
Wykres 2. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców? .....	24
Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	25
Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie? .....	26
Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców?.....	30
Wykres 6. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?.....	33
Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?.....	35
Wykres 8. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?.....	49
Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?.....	49
Wykres 10. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające? .....	50
Wykres 11. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu? .....	51
Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami? .	52
Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu? .....	56
Wykres 14. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał? .....	61
Wykres 15. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy? .....	62
Wykres 16. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży? .....	67
Wykres 17. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	69
Wykres 18. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?.....	74
Wykres 19. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć? .....	75
Wykres 20. W jakich obszarach powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć? .....	76